

ÇALIŞTAY

DEĞİŞEN ÖTEKİ ALGISI VE UYGULAMADAKİ DÖNÜŞÜMLER II

25-26 MAYIS 2024

ANKARA

İÇİNDEKİLER

PROGRAM AKIŞI

- 3 25 MAYIS CUMARTESİ
4 26 MAYIS PAZAR

DEĞİŞEN ÖTEKİ ALGISI VE UYGULAMADAKİ DÖNÜŞÜMLER II TOPLANTISI

- 9 GÖÇ ARAŞTIRMALARI VAKFI (GAV) HAKKINDA
9 TOPLANTININ AMACI VE KAPSAMI
9 DEĞİŞEN ÖTEKİ ALGISI VE UYGULAMADAKİ DÖNÜŞÜMLER II TOPLANTISI GÜNDEMİ
10 TOPLANTI BİLGİLERİ

EK1: 9 EYLÜL 2023 DEĞİŞEN ÖTEKİ ALGISI VE UYGULAMADAKİ DÖNÜŞÜMLER I TOPLANTISININ TESPİT VE ÖNERİLERİ

- 11 ÖNE ÇIKAN TESPİTLER
12 ÖNE ÇIKAN ÖNERİLER

EK2: 25-26 MAYIS 2024, DEĞİŞEN ÖTEKİ ALGISI VE UYGULAMADAKİ DÖNÜŞÜMLER II TOPLANTISI - KAVRAMSAL ÇERÇEVE

- 13 ÖNCELİKLİ SORUNLARIN TESPİTİ
18 KISA, ORTA VE UZUN VADEDE ORTAYA ÇIKABİLECEK RİSKLER
20 EYLEM PLANININ OLUŞTURULMASI
23 ÇALIŞMA GRUPLARININ OLUŞTURULMASI
27 İKÇİLİKLE MÜCADELE VE TOPLUMSAL BARİŞ İÇİN YENİ BİR DİL VE SÖYLEM GELİŞTİRİLMESİ
31 TÜRKİYE'DE ULUSLARARASI ÖĞRENCİLER VE YAŞADIKLARI SORUNLAR
34 ÇALIŞMANIN KATEGORİK OLARAK YAYGINLAŞTIRILMASI

ÇALIŞTAY

DEĞİŞEN ÖTEKİ ALGISI VE UYGULAMADAKİ DÖNÜŞÜMLER II

PROGRAM AKIŞI

25 MAYIS CUMARTESİ

	09.00 - 09.30	Kayıt
	09.30 - 10.00	Açılış, Toplantı Gündemi ve Yönteminin Paylaşılması
I. OTURUM	10:10 - 11:00	Öncelikli Sorunların Tespiti ve Uluslararası Öğrenciler
	11:00 - 11:15	Çay, Kahve Arası
II. OTURUM	11:15 - 12:45	Kısa, Orta ve Uzun Vadede Ortaya Çıkabilecek Riskler
	12:45 - 14:00	Öğle Yemeği
III. OTURUM	14:00 - 15:00	İrkçilikle Mücadele ve Toplumsal Barış için Yeni Bir Dil ve Söylem Geliştirilmesi
	15:00 - 15:15	Çay, Kahve Arası
IV. OTURUM	15:15 - 16:15	Eylem Planının ve Çalışma Gruplarının Oluşturulması
	16:15 - 16:30	Çay, Kahve Arası
V. OTURUM	16:30 - 17:30	Çalışmanın Kategorik Olarak Yaygınlaştırılması ve Son Değerlendirmeler

PROGRAM AKIŞI

26 MAYIS PAZAR

GRUP - 1A ÖNCELİKLİ SORUNLARIN TESPİTİ		
	09:30 - 10:00	Çalışma Gruplarının Oluşturulması ve Çalışma Yöntemi
I. OTURUM	10:10 - 11:00 11:00 - 11:15	Yabancı Düşmanlığı Temelli Sorunlar Çay, Kahve Arası
II. OTURUM	11:15 - 12:45 12:45 - 14:00	Ekonomik Sorunlar Öğle Yemeği
III. OTURUM	14:00 - 15:00 15:00 - 15:15	Kadın ve Çocukların Yaşadığı Sorunlar Çay, Kahve Arası
IV. OTURUM	15:15 - 16:15 16:15 - 16:30	Göç Yönetimi Ve Politikasından Kaynaklanan Sorunlar Çay, Kahve Arası
V. OTURUM	16:30 - 17:30	Göç Yönetimi Ve Politikasından Kaynaklanan Sorunlar
GRUP - 1B ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN YABANCI DÜŞMANLIĞI TEMELLİ SORUNLARI		
	09:30 - 10:00	Çalışma Gruplarının Oluşturulması ve Çalışma Yöntemi
I. OTURUM	10:10 - 11:00 11:00 - 11:15	Uluslararası Öğrencilerin Yabancı Düşmanlığı Temelli Sorunları Çay, Kahve Arası
II. OTURUM	11:15 - 12:45 12:45 - 14:00	Uluslararası Öğrencilerin Yabancı Düşmanlığı Temelli Sorunları Öğle Yemeği
III. OTURUM	14:00 - 15:00 15:00 - 15:15	Uluslararası Öğrencilerin Ekonomik Sorunları Çay, Kahve Arası
IV. OTURUM	15:15 - 16:15 16:15 - 16:30	Uluslararası Öğrencilerin Sosyal Uyum Kaynaklı Sorunları Çay, Kahve Arası
V. OTURUM	16:30 - 17:30	Uluslararası Öğrencilerin Kamu Hizmetlerine Erişimde Yaşadığı Sorunlar
GRUP - 2 KISA, ORTA VE UZUN VADEDE ORTAYA ÇIKABİLECEK RİSKLER		
	09:30 - 10:00	Çalışma Gruplarının Oluşturulması ve Çalışma Yöntemi
I. OTURUM	10:10 - 11:00 11:00 - 11:15	Sorunlardan Kaynaklanan Kısa Vadede Oluşabilecek Risklerin Tespiti Çay, Kahve Arası
II. OTURUM	11:15 - 12:45 12:45 - 14:00	Sorunlardan Kaynaklanan Orta Vadede Oluşabilecek Risklerin Tespiti Öğle Yemeği
III. OTURUM	14:00 - 15:00 15:00 - 15:15	Sorunlardan Kaynaklanan Uzun Vadede Oluşabilecek Risklerin Tespiti Çay, Kahve Arası
IV. OTURUM	15:15 - 16:15 16:15 - 16:30	Risklerin Kategorik Olarak (Ekonomik, Siyasi vb.) Değerlendirilmesi Çay, Kahve Arası
V. OTURUM	16:30 - 17:30	Risklere Yönelik Alınabilecek Tedbirler

GRUP - 3 | IRKÇILIKLA MÜCADELE VE TOPLUMSAL BARIŞ İÇİN YENİ BİR DİL VE SÖYLEM GELİŞTİRİLMESİ

	09:30 - 10:00	Çalışma Gruplarının Oluşturulması Ve Çalışma Yöntemi
I. OTURUM	10:10 - 11:00 11:00 - 11:15	Ötekileştirmenin Kaynağı Ve Düşünsel Temelleri Çay, Kahve Arası
II. OTURUM	11:15 - 12:45 12:45 - 14:00	Ayrımcılığın Uluslararası Boyutu Öğle Yemeği
III. OTURUM	14:00 - 15:00 15:00 - 15:15	Türkiye’de Ayrımcılık: Hukuk, Uygulamalar Ve Kurumlar Çay, Kahve Arası
IV. OTURUM	15:15 - 16:15 16:15 - 16:30	Türkiye’de Ayrımcılık: Hukuk, Uygulamalar Ve Kurumlar Çay, Kahve Arası
V. OTURUM	16:30 - 17:30	Yeni Bir Söylem Ve Toplumal Algı İnşası

GRUP - 4 | EYLEM PLANININ OLUŞTURULMASI

	09:30 - 10:00	Çalışma Gruplarının Oluşturulması Ve Çalışma Yöntemi
I. OTURUM	10:10 - 11:00 11:00 - 11:15	Eylem Planının Çerçevesi Çay, Kahve Arası
II. OTURUM	11:15 - 12:45 12:45 - 14:00	Faaliyetlerin Kategorize Edilmesi Öğle Yemeği
III. OTURUM	14:00 - 15:00 15:00 - 15:15	Görev Ve Sorumlulukların Planlanması Çay, Kahve Arası
IV. OTURUM	15:15 - 16:15 16:15 - 16:30	Görev Ve Sorumlulukların Planlanması Çay, Kahve Arası
V. OTURUM	16:30 - 17:30	İzleme, Değerlendirme Ve Raporlama Süreci

GRUP - 5 | ÇALIŞMA GRUPLARININ OLUŞTURULMASI VE ÇALIŞMANIN KATEGORİK OLARAK YAYGINLAŞTIRILMASI

	09:30 - 10:00	Çalışma Gruplarının Oluşturulması Ve Çalışma Yöntemi
I. OTURUM	10:10 - 11:00 11:00 - 11:15	Savunuculuk Bilincinin Yaygınlaştırılması Stratejisi Çay, Kahve Arası
II. OTURUM	11:15 - 12:45 12:45 - 14:00	Çalışma Alanlarının Kategorize Edilmesi Öğle Yemeği
III. OTURUM	14:00 - 15:00 15:00 - 15:15	Görevlendirme, Dahil Etme Ve Yaygınlaştırma Sürecinin Planlanması Çay, Kahve Arası
IV. OTURUM	15:15 - 16:15 16:15 - 16:30	Görevlendirme, Dahil Etme Ve Yaygınlaştırma Sürecinin Planlanması Çay, Kahve Arası
V. OTURUM	16:30 - 17:30	Sürdürülebilirlik Ve Çalışma Takviminin Oluşturulması

DEĞİŞEN ÖTEKİ ALGISI VE UYGULAMADAKİ DÖNÜŞÜMLER II TOPLANTISI

A. GÖÇ ARAŞTIRMALARI VAKFI (GAV) HAKKINDA

Göç Araştırmaları Vakfı göç, diaspora ve Müslüman azınlıklar alanlarında veri oluşturmak, insan kaynağı yetiştirmek, mevcut sorunlara dikkat çekmek ve politika önerileri sunmak amacıyla 2010 yılında kurulmuştur. Vakıf bünyesinde Türk Diasporası Araştırmaları Merkezi (TÜDAM) ve Türkiye Göç Araştırmaları Merkezi (TÜGAM) olmak üzere aktif iki araştırma merkezi bulunmaktadır. Ayrıca yayınevi, akademik dergi ve podcast yayınları ile alana ilişkin kamuoyu oluşturma ve politika üretimine katkı sağlama gayretindedir.

Vakıf bünyesindeki araştırma merkezlerinin yanı sıra alana dair eğitimlerin verildiği GAV Akademi, telif ve tercüme eserlerin yayınlandığı GAV Perspektif Yayınları, DOAJ, EBSCO, ERIH PLUS indekslerinde yer alan akademik dergimiz Turkish Journal of Diaspora Studies (TJDS) ve uzmanlarla yapılan göç ve diaspora gündemine dair söyleşilerin yer aldığı GAV Gündem Podcast yayınları bulunmaktadır.

GAV Akademi, vakfın amaçları doğrultusunda genç araştırmacıların ve uzmanların yetişmesine katkı sağlamak için çeşitli eğitim programları düzenlemektedir. Temel eğitim programı (TEP), göç ve diaspora ihtisas programları, yaz ve kış okulları olmak üzere lisans ve lisansüstü seviyede eğitimler içeren bu programlar, göç ve diaspora alanında uzmanlaşmak isteyen gençlerin kapsamlı eğitim almasını ve alanda uzmanlaşmasını desteklemektedir.

Görsel 1 Akademik Dergimiz, Turkish Journal of
Diaspora Studies

B. TOPLANTININ AMACI VE KAPSAMI

Vakıf olarak yerli ve göçmen sivil toplum kuruluşu ve aktivistlerle birlikte 9 Eylül 2023 tarihinde "Değişen Öteki Algısı ve Uygulamadaki Dönüşümler I" toplantısı gerçekleştirilmiş ve bu toplantıda **ikinci bir çalışma toplantısının yapılması kararlaştırılmıştı.*** Diğer taraftan Türkiye'de yapılan 2023 genel seçimleri, 2024 yerel seçimleri, ekonomik kriz, 6 Şubat Depremi gibi kırılma noktaları ile dünyada yaşanan politik ve ekonomik değişimler yabancı düşmanlığı olgusunu her gün biraz daha artırmaya devam etmiştir. Bu vesileyle gerçekleştirilmesi planlanan "Değişen Öteki Algısı ve Uygulamadaki Dönüşümler II Toplantısı" ile mevcut yabancı düşmanlığının geçmişi ve bugünü değerlendirilerek toplumdaki göçmen algısındaki ve devletin göçmenlere yaklaşımındaki değişim tartışılarak tespit ve çözüm önerilerinde bulunacaktır. Ayrıca, devletin göçmenlere yönelik söylem ve uygulamalarındaki değişim ile gündelik hayatta toplumun göçmenlere yönelik tutum ve davranışlarındaki radikalleşmenin nedenleri tespit edilerek süreç analizi yapılacaktır.

İlgili alanda çalışmalar yapan akademisyenler, göçmenler ve sivil toplum kuruluşu temsilcileri ile ön alıcı çözüm önerileri hakkında konuşarak politika yapımcıların ve uygulayıcıların da konudan haberdar olmasını sağlayarak ortaya konulacak çözüm önerilerinin hayata geçirilmesi için iş birliği sağlamaya çalışılacaktır.

C. DEĞİŞEN ÖTEKİ ALGISI VE UYGULAMADAKİ DÖNÜŞÜMLER II TOPLANTISI GÜNDEMİ **

1. Öncelikli sorunların tespiti
2. Kısa, orta ve uzun vadede ortaya çıkabilecek risklerin analizi
3. Eylem planının oluşturulması
4. Çalışma gruplarının oluşturulması
5. Irkçılıkla mücadele ve toplumsal barış için yeni bir dil ve söylem geliştirilmesi
6. Uluslararası öğrenciler ve yaşadıkları sorunlar
7. Çalışmanın kategorik olarak yaygınlaştırılması
8. Dilek ve temenniler

Görsel 2 GAV Temel Eğitim Programı

Görsel 3 GAV- İhtisas Seminerleri

D. TOPLANTI BİLGİLERİ

Toplantı Tarihi : 25-26 Mayıs 2024, Cumartesi, Pazar

Toplantının Yapılacağı Yer : Ataköşk Hotel, Ankara Kızılırmak, Mevlâna Bulvarı, No: 148 Çankaya/Ankara

İrtibat : Elif Aydın elif.aydin@gocvakfi.org , 0505 100 81 75

*

EK-1

9 Eylül 2023'te Yapılan
Değişen Öteki Algısı ve
Uygulamadaki Dönüşümler I
Toplantısının Tespit ve
Önerileri

**

EK-2

Değişen Öteki Algısı ve
Uygulamadaki Dönüşümler II
Toplantısı Kavramsal
Çerçeve

EK-1

9 EYLÜL 2023 DEĞİŞEN ÖTEKİ ALGISI VE UYGULAMADAKİ DÖNÜŞÜMLER I TOPLANTISININ TESPİT VE ÖNERİLERİ

1. ÖNE ÇIKAN TESPİTLER

• **Yabancı Düşmanlığı İnşası ve Algı**

Türkiye'de toplumsal barışı tehdit eden yabancı düşmanlığı ve ayrımcılık meselesi her gün tırmandırılmaktadır. Göçmenleri tanımlarken kullanılan kavramlar zamanla anlam değiştirerek toplumsal karşıtlığı arttırmıştır.

Zihin inşası ve kültürel kodlar, yabancı düşmanlığının yayılmasında önemli bir role sahiptir. Algı yönetimi ve dezenformasyon, yabancıları olumsuz algılayan veya düşmanlık besleyen bir toplumsal atmosfer oluşturmaktadır. Sosyal medyanın bu süreçteki etkisi ise büyük önem taşımaktadır. Bu, belirli etnik gruplara yönelik bir düşmanlık ve saldırganlık ortamı yaratmaktadır. Örneğin, Ortadoğulu ve Afrikalı göçmenlere karşı artan bir nefret söylemi varken diğer uyruklardan gelen yabancılara karşı benzer bir düşmanlık gösterilmemektedir.

6 Şubat Depremi gibi olaylar, devlete duyulan öfkenin Suriyelilere yönelik nefrete dönüşmesine neden olmuştur. Bu durum, toplumdaki gerilimi arttırmakta ve Suriyelilerin hedef alınmasına yol açmaktadır. Yanlış bilgiler ve manipüle edilmiş haberler, toplumda Suriyelilere karşı daha fazla önyargı oluşturmaktadır.

Ekonomik faktörler göçmen karşıtlığının oluşmasında önemli bir rol oynamaktadır. Enflasyonun artması ile birlikte alım gücünün düşmesi ve hayat pahalılığı, Türkiye'deki göçmenlerin ekonomik şartlarını zorlaştırmakta ve yasadışı yollar üzerinden başka ülkelere göç etmelerini motive etmektedir.

• **Siyasal Söylemin Nesnesi Olarak Göç**

Politikacıların göçü araçsallaştırması ve milliyetçilik adı altında söylemler üretmesi, toplum içinde ayrımcılığı,

düşmanlıkları ve ötekileştirmeyi güçlendirmektedir. İrkçi ideoloji, belirli bir etnik grubu veya ulusu yüceltirken diğerlerini aşağılar ve dışlar. Bu durum, yabancı düşmanlığının ve nefretin meşrulaşmasına zemin hazırlamaktadır. Ayrıca, insan hakları ve eşitlik temelli yaklaşımlar yerine ırkçı söylemlerle hareket eden politikacılar toplumsal barışı tehdit edebilmektedir. Bu bağlamda, ırkçılığın yabancı düşmanlığı üzerindeki etkileri ve sosyal medyanın bu süreçteki rolü önemli bir araştırma konusudur. Göçmenlere karşı yapılan ayrımcı eylemlerin sosyal medyada tebriklerle karşılanması ve ırkçılık vurgusu, eylemlerin meşru olduğu algısını güçlendirmektedir.

• **Göç Politikaları ve Yönetiminden Kaynaklanan Sorunlar**

Mevcut göç politikaları ve uygulamaları, yabancı düşmanlığını doğrudan etkileyen unsurlardır. Devletin güvenlikçi bakış açısı ve aşırı ırkçı söylem ve kamuoyu baskısı ile yapılan sınır dışı etme işlemleri, göçmenlerin haklarının ihlal edilmesine ve hukuksuz uygulamalara yol açmaktadır. Bu durum, göçmenler arasında güvensizlik ve ayrımcılığa uğrama hissiyatını artırmaktadır. Ayrıca, kamu politikalarının göç yönetimindeki tutumu ve sistematik mücadele eksikliği, yabancı düşmanlığına zemin hazırlayarak mevcut sorunları derinleştirmektedir.

Devletin politika ve uygulama hatalarından kaynaklı Suriyelilerin Türkiye'de karşılaştığı düşmanca saldırılar, ciddi insan hakları ihlallerine ve toplumsal travmalara yol açmaktadır. Bu saldırıların büyüklüğü ve sıklığı, Suriyelilerin Türkiye'deki yaşamlarını güvensiz ve huzursuz kılmaktadır. Ancak, bu saldırılar genellikle yeterince yankı bulmakta ve cezasız kalmaktadır. Politikacılar ve yetkililerin

bu konuda etkili adımlar atmaması, sorunların derinleşmesine yol açmaktadır.

Hukuksuz sınır dışı kararları giderek artmaktadır. Göçmenlerin hakları ellerinden alınmakta ve akıbetleri hakkında bilgilendirilmemektedirler.

Kimlik ve ikamet bilgilerinin sürekli ve hukuksuz bir şekilde (taksicilere göstermek gibi) ibrazı, göçmenlerin güvensizlik duygularını arttırmaktadır. Bu durum, göçmenlerin sürekli gözetim altında hissetmelerine ve hatta haksız muamelelere maruz kalmalarına neden olmaktadır. İnsan haklarına aykırı eylemler giderek yaygınlaşmaktadır.

2. ÖNE ÇIKAN ÖNERİLER

- Mecliste ırkçı eylem ve suçlara dair mekanizma oluşturulmalıdır.
- Devlet çoğulcu toplum modelini benimsemelidir.
- Eğitim sistemine ilkokuldan itibaren "ötekiyle, farklı olanla" diyalog kurmayı, birlikte yaşama ahlakını geliştirmeyi temel alan eğitim anlayışı yerleştirilmelidir.
- Almanya'da uygulanan, yabancı uyruklu göçmenlerin belli yerlerde yoğunlaşmasının önüne geçmek ve toplumla kaynaşmalarını sağlamak için her apartmanda belli sayıda göçmen olmasını sağlayan ikamet düzeni

Olumsuz algı ve dezenformasyona karşı mücadele ile sorumlu olan İletişim Başkanlığı ırkçılıkla mücadele etmede oldukça yetersiz kalmaktadır.

• Göçmenlerin Durumu ve Psikolojik Yansımalar

Göçmenlerin hakları, statüleri ve yaşadıkları zorluklar, yabancı düşmanlığının doğrudan etkilediği alanlardır. Göçmenlere karşı olumsuz algılar ve eylemler, onların güvensizlik duygularını artırmakta ve toplumsal dışlanmışlık hissiyatını derinleştirmektedir. Ayrıca, göçmenlerin günah keçisi ilan edilmesi ve düzenli göç olanaklarının kısıtlanması, toplumsal barışı ve uyumu zayıflatmaktadır.

Türkiye'de de uygulanmalıdır. Bu sistem göçmenin sınıf atlaması için de oldukça faydalıdır.

- İnsanların siyaset üstü ortamlarda bir araya gelmeleri teşvik edilmeli, çıkan öneriler devlet politikasına dönüştürülmelidir.
- Devletin kolluk kuvvetleri göç ve göçmenler hakkında eğitimden geçmelidir. Şu anda yalnızca proje bazlı yeterli olmayan eğitimler mevcuttur. Çözüm ise genelgelerle eğitim şartı getirilmesidir.
- Göçmenlere temsiliyet fırsatı ve imkânı sağlanmalı ve başarılarının gösterilmesi gerekmektedir.

EK 2:

25-26 MAYIS 2024, DEĞİŞEN ÖTEKİ ALGISI VE UYGULAMADAKİ DÖNÜŞÜMLER II TOPLANTISI – KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1. ÖNCELİKLİ SORUNLARIN TESPİTİ

Türkiye 2011'den itibaren Suriye iç savaşıyla birlikte yoğun bir düzensiz göç ile muhatap olmuştur. Bu süreçte Türkiye, sığınmacılara insan odaklı açık kapı politikası izlemesinin sonucunda dünyada en fazla sığınmacıya ev sahipliği yapan ülke konumuna gelmiştir. Ancak, ülke bu yoğun göç dalgası karşısında henüz hem sosyal hem ekonomik anlamda gerekli alt yapıya sahip değildi. Her ne kadar bu ani ve yoğun göçün ilk zamanlarında Türk Kızılayı, AFAD ve çeşitli sivil toplum kuruluşları, bazı acil önlemler alıp çeşitli projeleri hayata geçirmiş olsa da doğru planlanmış bir göçmen politikasının olmayışından ve akabinde yapılan yanlış uygulamalardan dolayı sorunların yaşanmasının önüne geçilememiştir.

Göç dalgasından kısa bir süre sonra kurulan Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, özellikle Suriyeliler olmak üzere geçici koruma statüsü altındaki insanların ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla geçici koruma kimlikleri düzenledi. Bu kimlikler aracılığıyla, geçici koruma altındaki insanlar sağlık, eğitim, barınma ve çalışma gibi temel insani ihtiyaçlardan yararlanmaya başladılar. Ancak, sağlanan bu imkânların toplum, medya, çeşitli sivil ve siyasi oluşumlardaki yansımaları farklılık gösterdi ve Suriyeli sığınmacılara "vatan-daşlık verildiği" algısı tartışmalara yol açtı.

Son yıllarda yaşanan ekonomik sorunlar, artan enflasyon ve hayat pahalılığı nedeniyle kira gibi temel ihtiyaçların fiyatları hızla yükselirken işçi ücretlerinde gereken artış yaşanmamıştır. Bu durum göçmenlerin alım gücünün her gün biraz daha düşmesine sebep olmuştur. Sığınmacılara

yönelik yapılan yardım ve uygulamaların, son zamanlarda seçimler ve politik konjonktürün de etkisiyle, siyasi arena-da araçsallaştırılması göçmen karşıtı söylemlerin artmasını beraberinde getirmiştir. Hızla artan enflasyon, yükselen işsizlik oranları ve siyasi konjonktürün aşağı ivme kazanması ile birlikte Türk toplumunun bazı kesimleri kendilerine ait olmasını bekledikleri devlet yardımları ve diğer sosyal hakların göçmenlere paylaştırıldığı endişesiyle göçmen karşıtı bu söylemi benimsemeye başlamışlardır. Diğer yanda Suriye'deki savaşın uzun sürmesi ve açık kapı politikasıyla gelen çok sayıda sığınmacının düşünülenden uzun kalması ile Türk toplumundaki misafir algısı yerini bu durumun kalıcı olduğuna dair olumsuz bir kanaate bırakmıştır (İçduygu, 2015; Kirişçi & Ferris, 2015; Oytun & Gündoğar, 2015 Akt. Ekici, 2019). Böylece, Türk toplumunda misafirperverlik yaklaşımına sahip olan olumlu tutumlar hakimken yabancı düşmanlığı gibi negatif tutumlar yaygınlaşmaya başlamıştır. Bu süreçte Avrupalılar göç ve göçmen karşıtı dış politikalar ile Türkiye üzerinden veya başka alanlardan gelebilecek göçleri engellemeye yönelik adımlar atmaktaydılar. Tüm bunların Türkiye'nin göçmen politikasının ve söyleminin olumsuz anlamda değişmesinde rolü vardır. Hem devletin hem Türk toplumunun göçmenlere karşı değişen tutumları yeni sorunların baş göstermesinin önünü açmıştır. Çalışmada bunlar genel olarak yabancı düşmanlığı temelli sorunlar, çocukların yaşadığı sorunlar, ekonomi kaynaklı sorunlar, barınma kaynaklı sorunlar, kadınların yaşadığı sorunlar ve sosyal güvenlik sorunları olarak incelenecektir.

1.1. Yabancı Düşmanlığı Temelli Sorunlar

1.1.1. Türk Toplumunun Göçmenlere Yönelik Tehdit Algısı Ve Kaygı Duyguları

Ekici (2019)'un göçmenlere yönelik tehdit algılarını detaylıca incelediği çalışmasına göre, göçmenlerin demografik yapıları ile yerel halkın sosyal ve kültürel dokusunun farklılaşması, yerel halkta tehdit algısını ve kaygı duygularını tetiklemektedir. Özellikle sınır illerinde, demografik yapıdaki değişimlerin (doğum ve nüfus artış oranları) yerli halkta kültürel dokunun bozulması konusunda kaygı yarattığı gözlemlenmektedir (Oytun & Gündoğar, 2015 Akt. Ekici, 2019). Bu durum, göçmenlerin toplumun homojen yapısını bozacağı endişesiyle, yabancılara karşı olumsuz bir bakış açısına neden olmaktadır. Diğer bir kaygı ise göçmenlerin Türk toplumunun ahlaki ve sosyal düzenini tehdit etmesine dair inançlardan kaynaklanmaktadır. Özellikle çok eşlilik ve erken yaşta evlilik gibi durumların göçmenlerin gelenek ve göreneklere uygun olduğu algısı sıkça dile getirilmekte olup özellikle sınır illerinde, Türk erkeklerinin genç göçmen kadınlarla evlenme eğiliminin artması, yerel halk arasında kaygı yaratmaktadır (Sönmez & Adıgüzel, 2017; Oytun & Gündoğar, 2015 Akt. Ekici, 2019). Kadınlar eşlerini kaybetme korkusu yaşarken erkeklerin de eşlerine karşı tehdit olarak göçmen genç kızlarla evlenmeyi öne sürmeleri, aile içi çatışmaları artırmaktadır (Erdoğan, 2014 Akt. Ekici, 2019).

Diğer tarafta ise göçmenlerin yasa dışı çalışması ve düşük ücretle iş bulmasının yerel işgücü piyasalarını etkileyerek ücretleri düşürdüğü inancı ve yerel halkın iş fırsatlarından mahrum kaldığı algısı endişe yaratmaktadır. Bu durum, yerel halk arasında işsizlik ve adil olmayan rekabet endişeleriyle birlikte göçmenlerin ekonomik tehdit olarak algılanmasına yol açmaktadır. Göçmenlere yönelik yapılan harcamaların maliyeti de toplumun yabancılara ilişkin algı ve tutumlarını etkilemektedir. Bu harcamaların, göçmenlerin Türkiye ekonomisine ve kalkınmasına zarar verdiği ve Türkiye'ye bir yük olduğu gibi algıların oluşmasına yol açtığı gözlemlenmektedir. Yapılan bir araştırmada Türk toplumunun %26'sının Suriyelilerin Türkiye'ye yük olduğu ve dilencilik yaptığı görüşünü desteklediği, %70'inin ise Türkiye ekonomisinin Suriyeliler yüzünden zarar gördüğünü düşündüğü ortaya konmuştur (Erdoğan, 2014). Türkiye'nin göçmenlere yönelik yaptığı yatırımlar arasında öne çıkan

sosyal yardımlar, kaynakların sınırlı olduğunu düşünen yerel halkın yabancılara kendilerine rakip görmesine ve bir tehdit olarak algılanmasına da neden olmaktadır. Türk toplumunun göçmenleri tehdit olarak gördüğü diğer bir alan ise sağlık, eğitim ve belediye hizmetleri gibi temel hizmet alanlarına erişim olanağıdır. Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarından daha avantajlı eğitim imkânlarına sahip olduğu, sınavlarda daha avantajlı ve eşitlik ilkesine aykırı bir durum olduğu gibi bilimsel bilgiye dayanmadan üretilmiş algılar, göçmenlere karşı düşmanlığı besleyen diğer unsurlardır.

Sığınmacıların, yoğun olarak göç ettikleri şehirlerde belediye ve sağlık hizmetlerinin yetersiz kalmasına yol açtığı algısı da yaygındır. Bu algı, yerel halk arasında belediyelerden hizmet alamama konusunda kaygılara neden olmaktadır. Son olarak, alan yazındaki çalışmalar, Türk toplumunda göçmenlerin suç ve terör kaynağı olarak algılandığını da ortaya koymaktadır (Erdoğan, 2014; Güney & Konak, 2016; Polat & Kaya, 2017 Akt. Ekici, 2019). Sığınmacılara ilişkin güvenlik endişesi ve onların toplumsal düzen, barış ve güvenliğe tehdit oluşturduğu algısı yaygın bir şekilde dile getirilmektedir. Bu algılar özellikle diğer göçmenlere göre Türkiye'de daha kalabalık bir nüfus barındıran Suriyelilere karşı komşuluk yapma, vatandaşlık verme gibi konularda toplumun olumsuz görüş belirtmesine sebep olmaktadır. Gruplar arası teması engelleyen yanlış algıların ve kaygıların altında ise diğer grubu tanımama veya yanlış bilincin yattığı bilinmektedir.

1.1.2. Sosyal Medyada Artan Irkçılık Ve Yabancı Düşmanlığı

Medyada mültecilerin ve göçmenlerin temsil biçimleri ev sahibi ülke halkının onlara ilişkin görüş ve tutumlarını da etkilemektedir. Dolayısıyla, medyada atan yabancı düşmanlığı ve göçmen karşıtlığı toplumda göçmenlere yönelik olumsuz algılar olarak yansımaya bulmaktadır. Göçmen karşıtlığı ile ön plana çıkan Zafer Partisi resmi Twitter (X) hesabı ve parti liderinin Twitter (X) paylaşımlarına yönelik söylem analizinin yapıldığı bir bilimsel çalışmaya göre Suriyeli sığınmacılarla en çok ilişkilendirilen temalar arasında %31 oranıyla *geri gönderilme vurgusu*, %19,7 ile *mültecilerin ekonomiyi kötü etkilemesi*, %19,3 ile *hükümet politikalarının eleştirisi* %14,6 ile *suça karışma yaklaşımı* olduğu bulunmuştur (Deniz & Kargin, 2023). Bu vurgular

göçmenler hakkında olumsuz yargıları keskinleştirip medya dezenformasyonunu beslemektedir. Örneğin, Adalet Bakanlığı tarafından 2020 yılında yayınlanan adli istatistik verilerine bakıldığında ceza mahkemelerinde sanık olarak yargılanan kişilerin %95,6'sının Türk vatandaşı, sadece %4,4'ünün yabancı uyruklu olduğu görülmektedir. Öte yandan hem sosyal medya platformlarında hem de siyasi figürlerin göçmen karşıtı konuşmalarında sıkça görülen göçmenlerin suça karıştığı söylemi yerel halkta oldukça yaygınlaşmaktadır. Bu bağlamda Kilis, Ankara ve Hatay bölgelerinde yapılan bilimsel çalışmalarda katılımcıların %60'dan fazlası Suriyelileri suç vakalarının artışıyla ilişkilendirmektedir (Memiş, 2015; Taştan vd., 2017; Kızmaz & Döner, 2017 Akt. Kızmaz, 2018). Kilis'te yapılan başka bir çalışmada göçmenlerle yakinen çalışan kamu personellerinin de göçmenleri suçla ilişkilendirdiği gözlenmiştir (Polat & Çiçek, 2023). Dikkat çekici olan ise adli vaka verilerine birinci elden ulaşabilen katılımcılar, örneğin jandarma personeli, göçmenleri suçla ilişkilendirmediklerini, yerli insanlarla göçmenlerin arasında bir fark olduğunu düşünmediklerini belirtmişlerdir.

1.1.3.Kamuda Çalışan Sivil Personellerin Ve Güvenlik Personellerinin Göçmenlere Yönelik Negatif Tutumları

Kamu idarelerinde, özellikle göçmenlerle ilgili olan idari birimlerde çalışan kamu personelinin zaman zaman ırkçılık temelli yaklaşımlarıyla karşılaşmaktadır. Yine bu alanda çalışanların dil bilmemesi (İngilizce veya Arapça) nedeniyle iletişim sorunları yaşanmaktadır. Güvenlik personelleri ise düzenli göçmenler ile düzensiz göçmenler arasındaki yasal kalış belgelerinin amaç ve kapsamını tam olarak ayırt edememektedir. Oturum izninin çalışma izni ile ikamet yerini değiştirdiğini bilmemekte ve kontrollerde yabancılara zorluk çıkarmaktadırlar. Görünüş açısından Türk vatandaşlarına benzemeyen yabancılar sık sık polis kontrollerinde durdurulmakta ve yapılan kontrollerde emniyet güçlerinin sözlü ve fiziksel aşağılamalarına maruz kalmaktadır. Polisin görev sınırlarının belirsizliği ve yetersiz mevzuat keyfi uygulamaların önünü açmaktadır. Yine güvenlik güçlerince şiddete uğrayan göçmenler olduğu tespit edilmektedir.

1.1.4.Zorla Geri Gönderme Ve Geri Gönderme Merkezleri'nde Kötü Muamele Ve Koşullar

Göç İdaresine bağlı Geri Gönderme Merkezlerinde (GGM) tutulan yabancılara şiddet, işkence, aşağılama, hasta olanlara kötü muamele edilmesi veya onlarla ilgilenilmemesi vakaları yaşanmaktadır. Yakın zamanda Ayvacık GGM'de cinsel istismar, erkekler ve kadınların bir arada kalmaya zorlanması, uyuşturucu kullanımına ve fuhuşa teşvik ile ilgili şikayetler olduğu bildirilmiştir (Bianet, 2024). Geri Gönderme Merkezlerinde yaşanan insan hakları ihlallerini tespit etmek ve önlemekten sorumlu denetim mekanizmalarının yetersiz kaldığı görülmektedir. Son zamanlarda, düzenli göçmenlerin düzensiz göçmenler haline getirilip gönüllü geri dönüş adı altında ülkelerine geri gönderildikleri duyulmaktadır.

1.2.Çocukların Yaşadığı Sorunlar

Suriyeli sığınmacılar Türkiye'deki göçmenler arasında kalabalık bir nüfusa sahip olmakta olup Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün verilerine göre Türkiye'de yaşayan Suriyelilerin %47,39' u 0-18 yaş arasındaki çocuklardır (Akt. Hamsici, 2021). 14 yaşından küçük Suriyeli sığınmacıların sayısı ise, 1 milyon 497 bin 300'dür. Dolayısıyla, sığınmacıların büyük bölümünü oluşturan çocukların sorunları öncelik arz etmektedir.

1.2.1.Göçmen Çocukların Eğitime Katılım Oranının Düşüklüğü

2016 yılında düzenlenen Uluslararası Göç ve Güvenlik Konferansı'nda aktarılan verilere göre Suriye'den göçen 900 bin öğrenciden 509 bini (%57,4) eğitimine devam etmektedir (Aslan & Lordoğlu, 2018, s. 724). 2017-2018 eğitim yılında ise 1 milyon Suriyeli çocuktan 400 bini okula kayıt olmamıştır (Erdoğan, 2017, s. 8-9). Refakatsiz olarak göç ettiği için istatistiklere dâhil olmayan çocuklar da göz önünde bulundurulduğunda okula kayıt olmayan çocuk sayısının 700 ile 800 bin arası olduğu düşünülmektedir. Millî Eğitim Bakanlığının 2019 istatistiklerine göre, okul çağındaki Suriyeli çocukların sadece %63,23'ü eğitimlerine devam etmektedir. Kamplarda yaşayan çocukların %80'i okula giderken kamp dışındakilerde bu oran %14 kadardır (MEB, 2020). Çocukların eğitime devam etmeme nedenlerinin arasında ekonomik kaynaklı olarak ailelerin çocuk-

larının okul ihtiyaçlarını karşılayamamaları ve çocukların çalışmak durumunda bırakılması yer almaktadır. Dil bilmemekten ileri gelen nedenler ise ailelerin okula yazdırma prosedürlerini yerine getirmekte yetersiz kalması, çocukların okula uyumda güçlük yaşamaları ve dersleri anlamamaları, öğretmenlerle ve diğer öğrencilerle kurulan zayıf iletişimin çocukların uyumunu zorlaştırmasıdır. Bazı ailelerin kız çocuklarını küçük yaşta evlendirmeleri veya ev işlerinde görevlendirmeleri (çocuk bakımı, yemek hazırlama ve temizlik gibi) de kız çocuklarının okullaşma oranını düşürmektedir. Okul çağına gelmiş çocukların okula devam etmediklerinde gerekli kontrollerin uygulanmadığındaki eksiklik de eğitim oranı düşüklüğünde etkilidir.

Okula devam etmeyen çocukların yaklaşık 8'de 1'inin çocuk işçi olarak göz önünde olmayan çeşitli işlerde çalıştıkları bilinirken geri kalan çocukların kayıt dışı kalması bu çocukların akıbetleri konusunda endişe vericidir. Bir kısmının da suça sürüklendiği ve erken evlilik adı altında kız çocuklarının fuhuş ağlarında istismar edildiği duyulmaktadır. Okul çağına gelen çocukların adrese dayalı sistem sayesinde evlerine en yakın okula kayıtlarının re'sen yapıldığı bilinmektedir. Fakat bu sistem sonucunda okula kayıtlı olan göçmen öğrencilerin okula başlamadığı durumlar söz konusudur. Bu durumlarda okula gitmeyen çocukların takibinin ilgili okulların idarelerince yapılması beklenmektedir. Okula başlayan göçmen çocukların dil bariyeri, okulda maruz kaldıkları ötekileştirme ve diğer sebeplerden dolayı okula devam etmeme eğilimi gösterdikleri bilinmektedir. Okul idarelerinin bu durumdaki tutumu öğrencileri "sorunlu" gördükleri için öğrencilerin devam zorunluluğu kotasını aşarak okuldan atılmalarına seyirci kalmak yönünde olmaktadır. Her ne kadar okul idareleri, il ve ilçe milli eğitim müdürlükleri ve valilikler okula devam etmeyen çocukların takibi ve arkasındaki nedenlerin araştırılmasını koordineli olarak yapmakla yükümlü olsa da, ilk basamak olan okul müdürlüklerinin sorumluluğu önem arz etmektedir. Bu noktadan hareketle bahsedilen etkenler ışığında daha yetkin devlet araçlarının devreye sokulması gerekmektedir.

1.2.2. Göçmen Çocuk İşçiliği

Birleşmiş Milletler'e bağlı Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 2020 raporuna göre Türkiye'deki Suriyeliler arasında, 5-14 yaş arasındaki çocuk işçilerin sayısının yüksek olduğu ve bu rakamın 120 binden fazla olduğu aktarılmak-

tadır (Akt. Hamsici, 2021). Bu yüksek rakamlar bize okula gitmeyen çocukların neden eğitime devam etmediğini kısmen açıklamaktadır. Göçmen çocukların genellikle garsonluk veya tezgâhtarlık gibi göz önündeki işlerde değil, bulaşıkçılık, hamallık gibi arka plandaki işlerde çalıştıkları bildirilmektedir (Akbaş & Ulutaş, 2018, s. 169). Ayrıca tekstil atölyeleri, imalat fabrikaları, inşaatlar, otomobil tamircileri gibi alanlarda da çalıştıkları bilinmektedir. Bu çocuklar, güvencesiz olarak düşük ücretlerle ve kötü koşullarda çalışmaktadırlar. Ücretleri, Türkiye'deki çocuk işçilere göre yarı yarıya düşük iken çalışma koşulları ve maruz kaldıkları kimyasal maddeler nedeniyle meslek hastalıklarına yakalanma riskleri oldukça yüksektir (Aytaç & Kılınç, 2020, s. 386). Hem çocuk hem de yabancı oldukları için işverenler ve diğer işçiler tarafından fiziksel ve psikolojik şiddete daha çok maruz kalmaktadırlar. Güvencesiz iş koşullarında çalışan bu çocuklar, haklarını aramakta güçlük çekmekte ve çoğu zaman eksik ücret almakta veya hiç ücret almamaktadır (Kaygısız, 2017, s. 18).

1.3. Ekonomik Sorunlar

Çoğu göçmen son yıllarda alım gücünün azalması, kira artışları, ulaşım ücretlerindeki artış gibi sorunlardan etkilenmekte, uzun saatler çalışmalarına rağmen güvencesiz ve daha düşük ücretlerle çalıştığı için geçim sıkıntısı çekmektedir. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 2020 raporundan verilerle istihdama dair bazı bilgiler aktaran Hamsici (2021)'ye göre, bakanlık tarafından geçici koruma statüsündeki bir işçiye çalışma izni verilmesi durumunda, bu izin, işçinin bulunduğu il ve geçici koruma kararıyla kalmaya izin verilen iller için geçerlidir. Sadece mevsimlik tarım veya hayvancılık gibi alanlarda çalışma izni muafiyeti alınabilmektedir. Öte yandan, geçici koruma statüsündeki çalışanların çoğunluğunun kayıt dışı sektörlerde iş bulunduğu gözlemlenmektedir. Çalışma izin başvuruları işverenler tarafından yapılmakta olup bazı işverenlerin maliyetlerden ve resmi prosedürlerden kaçınması, kayıt dışı istihdamın artmasına sebebiyet vermektedir. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 2020 raporuna göre, Türkiye'de serbest çalışanlar dâhil olmak üzere 813 bin Suriyelinin istihdam edildiği belirtilmektedir (Akt. Hamsici, 2021). Bu çalışanların yüzde 97'sinden fazlasının kayıt dışı olduğu tahmin edilmektedir. Türkiye'de Suriyelilerin en fazla istih-

dam edildiği sektörler arasında hazır giyim (%31,1), ticaret ve konaklama (%17,7), diğer imalat (%17,1), inşaat (%13,2), tarım (%7,8) ve diğer sektörler (%13,1) yer almaktadır. Göçmen kadınların ise en yaygın istihdam alanları “ev içi ücretli emek” ve tekstil atölyeleridir (Dündar & Özer, 2015). Rapora göre, Suriyelilerin yüzde 75'ten fazlası, Türkiye'deki yasal haftalık çalışma süresi olan 45 saatten fazla çalışmaktadır (Akt. Hamsici, 2021). Ayrıca, Suriyelilerin ortalama gelirinin, Türkiye'deki asgari ücretin altında olduğu ifade edilmektedir. Ek olarak, Türkiye'de aralarında avukatlık, eczacılık, diş tabipliğinin de bulunduğu bazı mesleklerin yabancılara yasaklı olması durumu nedeniyle bu meslek gruplarından olan kişilerin mesleklerini icra edemediği bilinmektedir.

1.4. Barınma Sorunları

Türkiye'deki sığınmacıların büyük bölümünü oluşturan Suriyelilerin kayıtlı olan 3 milyon 647 bin 973'ü, barınma merkezlerinde değil şehirlerde ikamet ederek yaşamlarını sürdürmektedir. Ağustos 2021 itibarıyla, Geçici Barınma Merkezlerinde konaklayanların sayısı yalnızca 53 bin 611'dir (ILO, 2020 Akt. Hamsici, 2021). Bu verilerin ışığında barınma göçmenler için önemli bir ihtiyaç halini almaktadır. Göçmenlerin bir bölümü, Türkiye'ye gelirken ülkelerindeki tüm varlıklarını satarak, birikimlerini kullanarak ev kiralamış iken bu zamana kadar gıda ve ihtiyaçlarını da bu birikimlerle karşıladıkları bilinmektedir. Ancak şimdi birikimleri tükenen göçmenler, ev sahipleri tarafından evlerinden çıkarılmakta ve sokakta kalmaktadırlar. Türkiye'ye sığınanların çoğunluğunu oluşturan yaşlılar, kadınlar ve çocuklar genellikle sağlıksız koşullarda, elektriği, suyu, kapısı ve penceresi olmayan eski binalarda kalabalık bir şekilde yaşamaya çalışmaktadır. Bu evler genellikle suç oranı yüksek güvensiz mahallelerde bulunmaktadır. Yüksek kira maliyetleri nedeniyle birkaç göçmen ailenin aynı evde yaşamak zorunda kalmaları ve bu durumun çevrede rahatsızlık yaratması, komşuluk yapan vatandaşların şikâyet etmesine neden olmaktadır. Bu tarz mahalle ve evlerde yaşamak zorunda kalmalarında yabancılarla komşu olmak istemeyen kişilerin ve yabancılara ev kiralamak istemeyen ev sahiplerinin de rolü büyüktür. Ayrıca, göçmenler barınacak uygun ev bulma konusunda danışacak yabancı dil bilen, güvenilir kişileri bulmakta zorlanmaktadırlar.

Öte yandan, bazı emlakçıların göçmenleri dolandırmaya çalıştıkları duyulmaktadır. Ek olarak göçmenlerin ikamet başvuruları veya ikamet yenileme işlemleri gerekçe sunulmadan reddedilmektedir. Bu yaşam koşulları nedeniyle birçok göçmen Avrupa ülkelerine gitmek için insan kaçakçılarına başvurup hayatlarını riske atmaktadırlar.

1.5. Kadınların Yaşadığı Sorunlar

Refakatsiz kalan kadınlar (eşi ölmüş) ve kız çocukları (ebeveynlerinden biri veya ikisi ölmüş) fuhuşa itilmektedir ve bazı gruplar tarafından göçmen kadınların zor durumları sömürü için avantaja çevrilmektedir. Göçmen kız çocuklarının çocuk yaşta evlendirilmesi sıkça görülmektedir. Kadınlar çoğunlukla hali hazırda evli olan erkeklere ikinci eş olmakta ve ev hizmetlerinde kullanılmaktadır. Türkiye'de yasak olan ikinci eş nikâhları dini nikâh usulüyle gerçekleşmekte ve resmi nikâhsız ilişkilerden doğan çocukların kaydının yapılmasını zorlaştırmaktadır. Yine resmi nikâhı olmayan göçmen kadınlar miras gibi medeni haklardan mahrum ve her tür istismara açık bir durumda kalmaktadırlar. Daha önce göçmen kadınların Türk toplumundaki kadınlar tarafından evlilik birliklerine tehdit olarak algılandığından bahsedilmişti. Bu tip tehdit algıları yüzünden göçmen kadınlar zaman zaman hakaretlere maruz kalmaktadırlar.

1.6. Sosyal Güvenlik Alanında Yaşanan Sorunlar

Kayıt altında olmayan göçmenler sadece acil durumlarda ücretsiz sağlık hizmetlerine erişebildikleri için devamlı olan sağlık problemlerinin tedavisini almakta zorlanmaktadır. Hastanelerde kayıt dışı göçmenlerin hastane başvuruları sırasında yığılmalar oluşturduğu bilinmektedir. Göçmenler ile sağlık personeli arasında dil bariyeri olduğu için göçmenler problemlerini sağlık personellerine aktarmada sorun yaşamaktadırlar. Bu durum sağlık hizmetlerine erişim ve doğru tedavi alımı açısından büyük engellerden biridir. Bu bağlamda, sağlık kuruluşlarında Arapça bilen uzman ya da aradaki iletişimi sağlayacak iki dile de hâkim görevli eksikleri gözlemlenmektedir. Ek olarak, sağlık sigortası olmayan kayıt dışı göçmenler ilaç ihtiyaçlarını yüksek fiyatlar yüzünden karşılayamamaktadır.

2. KISA, ORTA VE UZUN VADEDE ORTAYA ÇIKABİLECEK RİSKLER

Türkiye'de artan yabancı düşmanlığı nedeniyle sosyal medyadaki söylemlerin göçmenlere yönelik suçlayıcı bir nitelik taşıması, sığınmacıların ev sahibi toplum tarafından mevcut ekonomik, sosyal ve siyasi sorunların sorumlusu olarak algılanmalarına ve hedef gösterilmelerine neden olabilir. Hali hazırda özellikle yoğun yabancı göçmen bulunan bölgelerde ekonomik ve kültürel endişeler ile güvenlik temelli endişelerden kaynaklanan toplumsal gerginlikler oluşmakta, zaman zaman şiddet olayları meydana gelmektedir. Etnik ayrımcılık vakalarında artış ile sosyal medyada göçmenler hakkında artan dezenformasyonlar sonucu küçük tetikleyici olaylar toplu linç ve şiddet olaylarına yol açabilir. Göçmen karşıtlığının politik olarak araçsallaştırılmasıyla hem siyasi alanda hem de medya organlarında ayrımcı ve yabancı düşmanı söylemlerde artış gözlenebilir. Siyaset içerisinde sıkça dillendirilmeye başlanan yabancı düşmanlığı temelli retorikler, ayrımcılığın ve göçmen karşıtlığının toplumda normalleşmesine neden olarak insanları nefret suçlarına teşvik edebilir. Yüksek katılımlı göçmen karşıtı sosyal medya kampanyaları ve sokak protestoları düzenlenebilir, bunlar linç olaylarına zemin hazırlayabilir. Bu tarz eylemler yurt içi güvenlik sorununa neden olarak sıkı güvenlik önlemlerinin alınmasını gerektirebilir. Göçmen karşıtlığının toplumda normalleşmesi ve artan ırkçı şiddet eylemleri, göçmenlerin güvenlik endişelerini arttırıp birçok hayati riskler olarak Türkiye'yi terk etmeye çalışmalarına neden olabilir. Bu ayrımcılığın daha yaygın olarak Türk toplumunda benimsenmesi 'geri gönderme' tartışmalarını ortaya çıkararak hükümete yönelik bir baskı aracı haline gelebilir. Bu baskıların ise Türkiye'nin göçmen politikalarında insan odaklı olmayan değişimleri beraberinde getirerek uluslararası düzeyde hukuksuzluklara yol açması olasıdır.

Finansal sorunlar kayıt dışı istihdamda, işsizlik oranlarında ve kişisel borçlanmalarda artışa yol açabilir. Enflasyonun yükseklerde seyretmeye devam etmesi iş yeri kapanmalarını ve göçmen işletme sahiplerinin iflasını beraberinde getirebilir. Kayıt dışı çalışma oranları yüksek olan göçmenlerle kayıtlı çalışanlar arasındaki gelir farkları derinleşebilir. Kayıt dışı istihdamın devam etmesi, vergi tabanını daraltabilir ve devletin kamu hizmetlerini finanse etme kapasitesini zayıflatır. Uzun vadede istihdam piyasasındaki dengesizlikler, ekonomik büyümeyi ve sürdürü-

rülebilir kalkınmayı olumsuz etkileyebilir. Göçmenlerin barınma sorunları, evsizlik vakalarında artışa neden olarak acil barınma ve destek hizmetlerinin sağlanmasını gerektirebilir. Ekonomik zorluklar nedeniyle artan çocuk işçiliği ve sokakta yaşama riskleri, çocukların genel sağlığını ve refahını tehdit edebilir. Dil ve uyum sorunları, göçmen çocukların eğitim başarısını olumsuz etkileyebilir ve sosyal dışlanmaya yol açabilir. Göçmen çocukların eğitim eksiklikleri uzun vadede niteliksiz iş gücünde artışa, okur-yazar oranlarında düşüşe ve suç oranlarında yükselişe neden olabilir. Küçük yaşta evlendirilen kız çocuklarının eğitimlerini yarıda bırakmaları veya hiç eğitim alamamaları nedeniyle ekonomik anlamda "eşlerine" bağımlı kalacakları bir yaşam sürmeleri olasıdır. Bu durum, aile içi yaşadıkları olumsuzluklarda çıkışsız hissederek sorunlu ilişkileri sürdürmelerine yol açarak ev içi çatışmaları sıklaştırabilir. Nikahsız birliktelikler ise kadınların hem hukuki hem sosyal hem de ekonomik anlamda güvencesiz kalmaları anlamına gelmektedir. Küçük yaşta evlilikler sonucu bebek ölümleri, resmi nikahsız evlilikler ve çok eşlilik sonucunda ise nüfusa kayıtlı olmayan çocukların sayısı artabilir. Ayrıca resmi olmayan evlilikler göçmen kadınları sosyoekonomik bağlamda güvencesizliğe sürüklemekte, dolayısıyla haklardan yoksun kalmalarına neden olmaktadır. Kayıt dışı evliliklerde hukuki korunma sağlanamaması kadınların miras, mal paylaşımı, velayet, boşanma, ev içi şiddet gibi konularda yasal güvencelerden yoksun kalması sosyal, psikolojik ve ekonomik mağduriyetler yaratmaktadır. Kayıt dışı evliliklerin toplumun genelinde kabul görmemesi kadınların toplumdan dışlanmasına, ötekileştirilmesine ve ayrımcılığa maruz kalmasına yol açabilir. Dolayısıyla sosyal güvenceden yoksunluğun yanısıra kadınlar toplumsal destekten de yoksun kalmaktadır.

Uzun vadede, sağlık hizmetlerinden yararlanmakta güçlük çeken göçmenlerin yaşam ömründe düşüşler yaşanabilir. Vaktinde tedavi edilemeyen hastalıklar yurt geneli salgınlara yol açarak kamu sağlığını tehlikeye atabilir. Geri Gönderme Merkezleri'ndeki kötü koşullar ve bazı kamu görevlilerinin göçmenlere yönelik kötü muameleleri Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne (AİHM) hak ihlalleri konusunda Türkiye aleyhine başvuruları beraberinde getirebilir. Yüksek başvuru sayıları uluslararası alanda Türkiye için hukuki sonuçlar doğurabilir.

KAYNAKÇA

- Akbaş, S., & Ünlütürk Ulutaş, Ç. (2018). Küresel fabrika kentinin görünmeyen işçileri: Denizli işgücü piyasasında Suriyeli göçmenler. *Çalışma ve Toplum*, 56(1).
- Aytaç, Ö., & Kılınç, P. (2021). Emek sömürsünün yeni yüzü: Suriyeli çocuk işçiler. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31(1), 381-404.
- Bianet. (2024, 28 Nisan). Sendika ve hak örgütlerinden rapor: Ayvacık GGM'de tecavüz iddiaları. *Bianet*. 6 Mayıs 2024 tarihinde <https://bianet.org/haber/sendika-ve-hak-orgutlerinden-rapor-ayvacik-ggm-de-tecavuz-iddialari-294737> adresinden erişilmiştir.
- Deniz, T., & Kargın, İ. A. (2023). Twitter'da göçmen-karşıtı söylemlerin yükselişi: Zafer Partisi örneği. *Göç Dergisi*, 10(2), 215-231. <https://doi.org/10.33182/gd.v10i2.867>
- Dündar, T., Özer, E. (2015). *Türkiye'de göçmen olmak; göçmen işçiler araştırması*. İstanbul: İnsan Kaynağı Geliştirme Vakfı. Erişim Adresi: https://www.ikgv.org/pdf/Belgesiz_Gocmenler_Isciler_TR.pdf
- Ekici, H. (2019). Türk toplumunda Suriyelilere yönelik algılanan tehditler ve çözüm önerileri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 19(44), 695-730.
- Erdoğan, M. (2014). Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal kabul ve uyum araştırması. Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi, Ankara.
- Erdoğan M. (2017). Suriyeliler barometresi: Suriyelilerle uyum içerisinde yaşamının çerçevesi, değerlendirme ve politika önerileri, HÜGO.
- Göç İdaresi Daire Başkanlığı. (t.y.). Türkiye'deki 0-18 yaş arası kayıtlı Suriyeli göçmen çocukların sayısı. ErişimAdresi: http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-koruma_363_378_4713 (Erişim Tarihi: 26.02.2018).
- Güney, Ü., Konak, N. (2016). Bolu'da Suriyeli ve Iraklı Sığınmacılar: Milliyetçilik, erillik ve vatandaşlık temelinde öteki algısı. *Alternatif Politika*, 8 (3), 506-535.
- Hamsici, M. (2021, 26 Ağustos). Türkiye'deki Suriyeliler hakkında güncel bilgiler neler? *BBC Türkçe*. 6 Mayıs 2024 tarihinde <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-58329307> adresinden erişilmiştir.
- İçduygu, A. (2015). Türkiye, nereye kadar bir göç ülkesi?. *Koç Üniversitesi Görüş Dergisi, Göç ve Mültecilik Sayısı*, 88, 17-21.
- Kaygısız, İ. (2017). Suriyeli Mültecilerin Türkiye İşgücü Piyasasına Etkileri. Friedrich Ebert Stiftung.
- Kızmaz, Z. (2018). Suriyeli sığınmacılar: güvenlik kaygıları ve suç. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 392-431. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/597492>
- Kızmaz, Z., & Döner, H. (2017). Mülteciler ile yerleşik halk arasında olası çatışma dinamikleri üzerine sosyolojik bir yaklaşım: Hatay örneği. A. Yatkın (Ed.) 11. Kamu Yönetimi Sempozyumu, Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- Kirişçi, K., ve Ferris, E. (2015). Not likely to go home: Syrian refugees and the challenges to Turkey and the international community. Turkey project policy paper. Center on the United States and Europe at Brookings.
- Lordoglu, K., & Aslan, M. (2018). Görünmeyen göçmen çocukların işçiliği: Türkiye'deki Suriyeli çocuklar. *Çalışma ve Toplum*, 57(2). Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2576350>
- MEB. (2020). Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Göç ve Acil Durum Eğitim Daire Başkanlığı. 6 Mayıs 2024 tarihinde https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_01/27110237_OCAK_2020internet_BulteniSunu.pdf adresinden erişilmiştir.
- Memiş, H. (2015). İç savaş nedeniyle Kilis'te yaşayan Suriyelilerin oluşturduğu sosyo-ekonomik algılar üzerine bir araştırma. *Electronic Journal of Social Sciences*, 14(52).
- Oytun, O. ve Gündoğar, S. S. (2015). Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye etkileri raporu, ORSAM- TESEV Rapor No: 195, Ankara.
- Polat, F. ve Kaya, E. (2017). Bir ötekileştirme Pratiği: Türkiye'de yaşayan Suriyelilere yönelik tutumlar. *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü e-Dergi*, 1(1), 38-48.
- Polat, Y., Çiçek, M. Ş. (2023). Suriyeli göçmenlerin suça eklenme algısı: Kilis örneği. *Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi e-Dergi*, 12 (1), 52-72. <https://doi.org/10.47934/tife.12.01.03>
- Sönmez, M. E. , Adıgüzel, F. (2017). Türkiye'de Suriyeli sığınmacı algısı: Gaziantep şehri örneği. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 16(3), 797-807.
- Taştan, C., Haklı, S. Z., & Osmanoğlu, E. (2017). Suriyeli sığınmacılara dair tehdit algısı: önyargılar ve gerçekler. Polis Akademisi Başkanlığı. Ankara: Göç ve Sınır Güvenliği Araştırmaları Merkezi (GÖÇMER) Yay.

3. EYLEM PLANININ OLUŞTURULMASI

3.1. Eylem Planının Anlamı Ve Önemi

“Göçmen karşıtlığı” terimi, aslında göçmenlere yönelik olumsuz duyguları, tutumları ve davranışları ifade eder. “Göçmen karşıtlığı” konusunu ele alan bir “Eylem planı” ise, bu tür sosyal problemlerin önlenmesi veya azalmasını amaçlayan, bu amaca ulaşmak için belli hedefler belirleyen ve bu hedeflerin gerçekleşmesine yönelik alınacak adımları içeren bir “planı” ifade eder. Dolayısıyla, “Göçmen karşıtlığı konusunda eylem planı” ifadesi, göçmen karşıtlığını azaltmayı veya sona erdirmeyi amaçlayan, bu amacın gerçekleşmesinde etkili olacak tüm unsurların bir araya gelmesini ve dolayısıyla toplumdaki huzurun sağlanmasını hedefleyen belirli bir planı tanıtmaktadır. Bu planın gerçekleşmesiyle, göçmenler ve ev sahibi toplum daha uyumlu bir şekilde birbiriyle yaşamayı, hoşgörü ve kabulün hâkim olduğu bir ortamı oluşturmayı, bunun ise araştırma, eğitim programları, toplumda farkındalığın artırılması, yerli ve yabancı STK’lerin katkısı, yasal düzenlemelerin güncellenmesi ve sosyal politikalar gibi çeşitli stratejilerin uygulanması ile mümkündür. Genelde bu tür eylem planları devletin ilgili kurumları, sivil toplum kuruluşları, uluslararası örgütler veya diğer paydaşlar tarafından geliştirilir ve uygulanır.

Irkçılık, ayrımcılık, Göçmen karşıtlığı gibi sosyal problemlerin insan haklarına ve toplumsal uyuma zarar verdiği, bu tür olayların azaltılması veya önlenmesi için ancak birlikte yürütülebilecek etkili eylem planlarının oluşturulması bir gerekliliktir. Göçmen karşıtlığı konusunda bir eylem planının hazırlanması ve uygulanmasının hangi açılardan önemli olduğu aşağıdaki konulardan anlaşılmaktadır:

Yabancıların Temel Hak ve Hürriyetlerine Saygı: Hiçbir fark koymaksızın herkesin insan haklarına ve bu haklardan faydalanmasına saygı duyulması gerekmektedir. Göçmen karşıtlığı ve ayrımcılık göçmenlerin, özellikle kırılgan göçmen grupların temel hak ve hürriyetlerine erişimini kısıtlayabilir veya ihlal edebilir.

Toplumsal Uyum ve Barışın Sağlanması: Irkçılık, ayrımcılık, nefret söylemi ve göçmen karşıtlığı, toplumda ayrışmayı ve kutuplaşmayı teşvik etmektedir. Bu da göçmenler ve ev sahibi toplum arasındaki hoşgörüyü, uyumu ve barışı

tehdit etmektedir. Uyumun her iki toplum tarafından sağlanması, etnik, uyruk, din veya kültürel farklılıklara saygı gösterilmesi toplumsal uyumun sağlanması açısından önemlidir.

Ekonomik ve Kültürel Katkılar: Göçmenler genellikle ev sahibi topluma hem ekonomik hem de kültürel açıdan önemli katkılarda bulunmaktadır. Yeni kültürler zenginliklerin kazanılması, işgücü piyasasına katılımların sağlanması, yeni iş fırsatlarının yaratılması vb. sağlanan katkılar arasında yer almaktadır. Göçmen karşıtlığı, bu katkıların engellenmesine veya azalmasına neden olabilmektedir.

3.2. Eylem Planının Fonksiyonu

Göçmen karşıtlığıyla mücadelede bir eylem planı:

- **Hedef Belirleme** ve belirli sonuçlara ulaşmada bir rehberlik sağlar.
- **Kaynakları Etkin Kullanımının** yanı sıra finansal, insan kaynağı ve zamanın doğru bir şekilde değerlendirilmesine imkân sağlar.
- **Stratejik İş Birliği Oluşturma** ile farklı paydaşlar gruplarının arasında iş birliği, ortak amaçlar oluşturmayı ve o amaçların gerçekleşmesine yönelik birlikte hareket etmeyi sağlar.
- **Değerlendirme ve İyileştirme**, eylem planlarının önemli bir parçası olduğundan belirlenen stratejilerin ilerlemesini izlemek, değerlendirmek ve düzeltmek ve zorlukları aşmak gibi konularda kolaylık sağlayacaktır.

3.3. Eylem Planının Adımları Ve İş Paketleri

3.3.1. Adım 1: Sorunların Tespiti Ve Sonuçlarının Analizi

• Göçmen Karşıtlığı Durum Analizi

Göçmen karşıtlığı ile ilgili mevcut durumun analizi önem arz etmektedir. Göçmen karşıtlığı ile ilgili mevcut durumun analizi önem arz etmektedir. Sorunun nedenlerinin tespiti için ilgili yer-

li ve yabancı kaynaklar, istatistikler, raporlar ve araştırmaların incelenmesi önem arz etmektedir. Ayrıca göçmenler ve göçmen temsilcileri, yerli ve yabancı STK'lar ve ilgili kurumlar ile görüşmeler yapılarak yaşanan sorunlardan hangi göçmen grupların en çok etkilendiği, bu tür olayların en fazla hangi alanlarda (örneğin, okullarda, üniversitelerde, iş yerlerinde, medyada, siyasette vb.) yaşandığı analiz edilecektir.

- **Göçmen Karşıtlığı Nedenlerinin Belirlenmesi**
Göçmen karşıtlığının altında yatan nedenleri anlamak bu tür sosyal problemlerin azaltılması veya önlenmesi açısından önemlidir. Yaşanan Göçmen karşıtlığı faktörleri arasında ekonomik, sosyal, kültürel, politik veya diğer sosyal faktörlerin hangisinin en fazla etki yarattığı araştırılacaktır.
- **Göçmen Karşıtlığının Sonuçlarının Analizi**
Göçmen karşıtlığından kaynaklanan kısa, orta ve uzun vadedeki çeşitli sonuçlarının göçmenlerin yanı sıra ev sahibi toplum ve ev sahibi ülke üzerindeki ekonomik, sosyal, kültürel, politik ve güvenlik etkilerinin analiz edilmesi gerekmektedir.

3.3.2. Adım 2: Hedeflerin Ve Hedef Kitlelerin Belirlenmesi

- **Kısa, Orta Ve Uzun Vadeli Hedeflerin Belirlenmesi**
Göçmen karşıtlığını azaltmaya yönelik belirli ve ölçülebilir hedeflerin belirlenmesi gerekiyor. Aslında kısa vadeli hedeflerin orta vadeli hedeflerle, orta vadeli hedeflerin ise uzun vadeli hedeflerle uyumlu bir şekilde düzenlenmesi gerekiyor. Kısa ve orta vadeli hedeflerde eğitim ve farkındalık, kültürel etkileşim ve iletişim, hukuki düzenlemeler vb. yer alırken uzun vadeli hedeflerin ise göçmen karşıtlığının azaltılması, önlenmesi ve toplumda huzur ve barışın sağlanması gelmektedir. Bu hedeflerin gerçekleşmesinde devlet kurumları, yerel ve yabancı STK'lar ve uluslararası kuruluşlar yer almaktadır.
- **Hedef Kitleler**
Göçmenler, özellikle kırılgan göçmen grupları, uluslararası öğrenciler, ev sahibi ve göçmen gençleri, eğitim kurumları, işyerleri, medya, yerli ve yabancı STK'lar gibi farklı kitlelerin hedef kitle olarak belirtilmesi gerekmektedir.

3.3.3. Adım 3: Strateji Geliştirme

- **Eğitim Ve Farkındalık**
Toplumda Göçmen karşıtlığıyla ilgili farkındalık oluşturmak için araştırmalar, eğitim programları, sosyal aktiviteler ve kampanyalar geliştirilecektir. Bu bağlamda ilgili devlet kurumlarının yanı sıra yerel ve yabancı STK'lar ve uluslararası kuruluşların katkısı alınacaktır.
- **Sosyal ve Kültürel Katılımı Artırmak**
Toplumdaki farklı kültürlerin ve toplulukların katılımını teşvik eden programlar düzenlenmesi, uyum, hoşgörü ve çokkültürlülüğünün değerini ortaya koyan faaliyetlerin gerçekleşmesi önemlidir.
- **Savunuculuk Faaliyetlerinin Güçlendirilmesi**
Göçmen karşıtlığının önlenmesi ve azaltılmasında savunuculuk faaliyetlerin yapılmasına yönelik stratejiler geliştirilmeli, konuyla ilgili politika yapıcılarla yeni değişimler ve düzenlemelerin gerçekleşmesi hakkında katkıda ve istişarelerde bulunulmalıdır.

3.3.4. Adım 4: İş Paketlerinin Oluşturulması

- **Eğitim Ve Bilinçlendirme Programların Yapılması**
Üniversitelerde, okullarda, iş yerlerinde ve toplumda Göçmen karşıtlığı ile mücadele eden ve hedefleyen önleyici ve düzeltici eğitim programların oluşturulması ve gerçekleştirilmesi gerekmektedir.
- **Kültürel Etkinlikler Ve Topluluk İş Birliği**
Göçmenler ve ev sahibi toplumdan oluşan çeşitli kültürler arasında etkileşimi teşvik etmek ve Göçmen karşıtlığı gibi olayları önlemek için kültürel etkinlikler ve işbirliği faaliyetlerinin düzenlenmesi önem taşımaktadır.
- **Medya Ve İletişim Stratejiler**
Göçmen karşıtlığı ile mücadelede medya kuruluşlarıyla işbirliği yapmak, bu tür sosyal problemlerin gerçekleşmesinde medyanın negatif bir pozisyon almasını önlemek ve daha yapıcı ve yaklaşımcı bir rol oynamasını teşvik etmek ve pozitif içeriklerin yayılmasına yardımcı olmanın sağlanması önemlidir. Dolayısıyla ilgili kurumlar ile işbirliği yapılmasına yönelik çeşitli programlar planlanmalıdır.

- **Hukuk ve İnsan Hakları Mücadelesi**
Göçmen karşıtlığı ile mücadelede ırkçılık ve nefret söylemi gibi sosyal problemlerden etkilenen kırılğan göçmen grupları ve ev sahibi topluma yönelik ücretsiz hukuki destek sağlama ve bu alanda mücadele yürüten devlet kurumları, yerli ve yabancı STK'lar gibi kuruluşlarla işbirliği yapmak amaçlanmaktadır.
- **Siyasi İşbirliği**
Yerli ve yabancı STK'ların, yerel yönetimlerin ve aktivist grupların politika yapıcılar ve siyasi partiler ile iş birliği yaparak göçmen karıştırdığından kaynaklanan sorunları azaltmak, önlemek ve toplum içerisinde hoşgörüyü güçlendirmek için güçlü bir pozisyon almaları önem taşımaktadır.

3.3.5. Adım 5: Paydaşların Tespiti Ve Faaliyetlerin

Yaygınlaştırılması

Göçmen karşıtlığıyla mücadelede bir dizi paydaş grupların belirlenmesi ve bu gruplar arasında konuyla ilgili işbirliği sağlamak önemlidir. Bu süreçte bazı paydaşlar şunlardır:

- **Hükümet ve Kamu Kuruluşları:** Hükümet, Göçmen karşıtlığıyla mücadelede önemli bir rol oynamaktadır. İlgili bakanlıklar, insan hakları kurumları, ırkçılıkla mücadele kurulları gibi kamu kuruluşları bu konuda politika geliştirebilir ve yasal düzenlemeler yapabilirler.
- **Sivil Toplum Kuruluşları (STK'lar):** Göçmen karşıtlığı ile mücadele eden, insan haklarına saygıyı teşvik eden, eğitim ve farkındalık programları dü-

zenleyen sivil toplum kuruluşları bu mücadelede önemli paydaşlardır. Bu STK'ların hem yerel hem de göçmenler tarafından oluşturulan STK'ların olması bu süreç içerisinde önem taşımaktadır.

- **Eğitim Kurumları:** Okullar, üniversiteler ve eğitim kurumları, öğrencilere göçmen karşıtlığının zararlarını anlatan eğitimler ve farkındalık programları düzenleyerek göçmen karşıtlığıyla mücadelede etkili bir rol oynamalıdır.
- **Medya ve İletişim Kuruluşları:** Medyanın Göçmen karşıtlığı ile mücadelede önemli bir paydaş olduğunun altını çizmek lazım. Aslında medya kuruluşları, doğru ve dengeli bir şekilde Göçmen karşıtlığı ile ilgili haberler yaparak toplumu bilinçlendirebilmektedir.
- **Dini ve Toplumsal Liderler:** Göçmen karşıtlığı ile ilgili mücadelede din adamları, dini kuruluşlar, toplum liderleri ve influencerlar, toplumda olumlu bir değişim yaratmak için seslerini kullanabilirler. Göçmen karşıtlığı ve ırkçılıkla mücadelede din adamları, toplum liderleri ve aktivistlerin insanları bir araya getirerek birlik ve dayanışma mesajlarını yaygınlaştırabilirler.
- **İş Dünyası:** Göçmen karşıtlığı ile mücadelede iş dünyası, çeşitlilik ve kapsayıcılığı teşvik ederek önemli bir rol oynayabilir. Çeşitli çalışma ortamları oluşturarak, eşit fırsatlar sunarak ve yabancı işçilerin haklarını savunarak toplumsal bir değişime katkıda bulunabilirler.

4. ÇALIŞMA GRUPLARININ OLUŞTURULMASI

Geniş kapsamlı bir çalışma için farklı alanlarda uzmanlaşmış çalışma gruplarının oluşturulması, farklı yeteneklere ve uzmanlık alanlarına sahip bireyleri bir araya getirerek Türkiye'deki öteki algısı ve yabancı düşmanlığının bütün yönlerinin ele alınması ve kapsamlı çözümlerin üretilmesi için önemlidir. Göçmen gruplarla çeşitli sebeplerle bir araya gelen ve birlikte çalışma imkânı bulan yerli kurum ve kuruluşların temsilcileri ile göçmen grupların temsilcilerinden oluşan uzmanlar, gruplar halinde çalışma yaparak daha etkili sonuçlar elde edebilir. Çalıştay sonrası çalışma gruplarının oluşturulması, meselenin hem kavramsal ve sosyolojik arka planının hem sahadaki durumunun hem de politika ve uygulama boyutunun değerlendirilmesi ve alınan kararların uygulamaya geçirilmesi için gerekli ve etkili bir yöntemdir. Böylece kapsamlı ve etkili bir eylem planının uygulanabilirliği ve sürdürülebilirliği sağlanacaktır.

Çalışma gruplarının oluşturulması sırasında görevlerin belirlenmesi ve ihtisas alanlarına göre gruplarının kurulması, herkesin güçlü yönlerini kullanmasını sağlayacaktır. Bu da planın farklı aşamalarının da etkin bir şekilde ilerlenmesini ve hedeflere ulaşılmasını kolaylaştıracaktır. Bu gruplar, farklı perspektiflerin, fırsatların ve avantajların bir araya getirilmesini, böylece her iki toplum için huzur ve barış ortamının sağlanmasında gerekli adımların atılmasını kolaylaştırarak sorunlarla daha hızlı ve esnek bir şekilde başa çıkılmasını sağlar. Çünkü her grup, eylem planında belirlenen çalışmalarını sürdürürken diğer gruplarla işbirliği halinde olacaktır. Ayrıca çalışma grupları arasında kurulacak etkileşim ve işbirliğiyle hedeflere daha hızlı ve etkili bir şekilde ulaşılacaktır. Gruplar arasında yapılan tartışmalar ve fikir alışverişleri stratejilerin doğru uygulanmasını ve bilinçli kararların alınmasını sağlayacaktır. Sonuç olarak, ihtisas alanına göre ayrılan çalışma gruplarının işbirlikleri ve etkin iletişimi, çalıştayın ve çalıştaydan sonra ortaya çıkarılması düşünülen eylem planının başarıyla yürütülmesi ve yabancı düşmanlığına karşı çözüm odaklı ilerlemenin sürdürülebilirliği için hayati öneme sahiptir.

Akademisyenler, gazeteciler, siyasetçiler, uluslararası örgüt temsilcileri, yerli ve göçmen sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri, kamuda çalışan uzmanlar, insan hakları

aktivistleri ve hukuk uzmanlarından oluşan katılımcıların çalışma alanları, uzmanlıkları ve deneyimleri göz önünde bulundurularak çalıştay süresince 5 çalışma grubuna ayrılması öngörülmüştür. Çalıştay sonucunda oluşturulması düşünülen grupların ise kategorik olarak çeşitli meslek grubuna mensup kişi ve kurumların, akademisyenlerin, alanda çalışan think-tank kuruluşlarının veya araştırmacılarının, konuya ilgi duyan gazeteci, aktivist ve ferdi çalışma içinde olan kişilerin katılımları ile oluşturulması mümkündür. Çalıştayda belirlenecek grupların artan göçmen karşıtlığı, yabancı düşmanlığı, ırkçılık ve ayrımcılığa karşı uzun soluklu bir işbirliği ve dayanışma göstermeleri, var olan sorunların ivedilikle çözülmesi, olası risklerin ortadan kaldırılması, bireysel ve kolektif iyi oluş haline katkı sağlanması ve uzun vadede toplumsal huzur ve barışın sağlanması için elzemdir.

Bu bağlamda, destek veren kişi ve kurumlar bilgi ve deneyimleri doğrultusunda katkı sağlayacaklardır. Akademisyenler; ulusal ve küresel ölçekte göçmenlerin ve uluslararası öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar, bu sorunların kök nedenleri; göçmen karşıtlığı, yabancı düşmanlığı, ırkçılık ve ayrımcılığın toplumda giderek artması gibi konularla ilgili okumaları, derinlemesine araştırmaları ve gözlemleri ile mevcut durumu tespit ve analiz edebilirler. Ayrıca kültürler arası etkileşim, kimlik, aidiyet, toplumsal kabul ve kaynaşma, ekonomi, politika, iletişim ve hukuk gibi konulardaki bilgi birikimi ve uzmanlıkları sayesinde yabancı düşmanlığı ve göçmen karşıtlığına yönelik öncelikli sorunlar ve bu sorunların kökenleri daha iyi anlaşılabilir. Akademisyenler, uluslararası öğrencilerle daha sık temas ettiğinden öğrenci profili, öğrencilerin beklentileri, performansları, ülkeye muhtemel katkıları ve yaşadıkları sorunları daha iyi analiz edebilirler. Üniversite içinde ve dışında karşılaştıkları güçlükleri anlamada, onlara yönelik yabancı düşmanlığının kaynağının tespit edilmesinde daha gerçekçi ve doğru tespitler yapabilirler. Risk analizi konusunda uzman olan akademisyenler, yabancı düşmanlığı ve göçmen karşıtlığına ilişkin riskleri değerlendirebilir ve çözüm stratejileri geliştirebilirler. İstatistik ve veri analizi konusundaki deneyimleri ile gelecekteki risklerin tahmin edilmesi ve önlemlerin alınması konusunda yardımcı olabilirler. Sosyal bilimlerin çeşitli dallarından uzman akade-

misyenlerle yabancı düşmanlığının toplumsal, uluslararası ve bireysel boyuttaki yansıma, etki ve sonuçları doğru tespit edilebilir, çözüm geliştirilebilir, risklerin tespitinde bilimsel bir yaklaşım sağlanabilir. Ayrıca akademisyenler, iletişim hususunda ırkçılığı ve ayrımcılığı azaltmaya yönelik etkili bir dil ve söylem geliştirebilir, toplumsal barış ve çeşitlilik konularında toplumsal farkındalık ve dayanışmayı artırmak için çalışmalar yapabilirler. Çalıştay sonrasında sahada yapılacak araştırmalarda elde edilen verileri toplama ve analiz etme konusunda akademisyenler önemli bir rol oynayabilir. Bu veriler, politika yapıcılara ve karar alıcılara daha sağlam temellere dayanan bilgiler sunabilir. Akademisyenler, sahip oldukları bilgi ve deneyimlerden yola çıkarak politika önerileri geliştirebilir ve çözüm stratejileri sunabilirler. Bu stratejiler, yabancı düşmanlığını azaltmaya ve göçmen karşıtlığını engellemeye yönelik somut adımlar içerebilir. Eğitim materyalleri hazırlayarak toplumda farkındalık yaratmaya ve önyargıları azaltmaya yönelik çalışmalar yapabilirler. Özellikle eğitim kurumları ve sivil toplum örgütleriyle işbirliği içinde bu tür programlar geliştirilebilir. Politika yapıcılarına ve kamuoyuna yönelik lobi ve savunuculuk çalışmalarına katılabilir, liderlik edebilir, somut adımların belirlenmesi ve uygulanması için stratejiler geliştirebilirler. Grupların etkili bir şekilde çalışmasını sağlamak adına planlama yapabilir, araştırma ve raporlama konusundaki uzmanlıkları ile çalışmanın sonuçlarını yaygınlaştırmak için raporlar hazırlayabilirler.

Gazeteciler ülke ve dünya gündemini dikkatle takip etmeleri nedeniyle küresel ve ulusal ölçekte yabancı düşmanlığının, öteki algısının uğradığı dönüşümü daha yakından takip etmektedirler. Bu nedenle ev sahibi toplumun şikayetlerini, düşmanlık sebeplerini, politik arenada bu şikayetlerin ne amaçla ve hangi dille kullanıldığını tespit edebilirler. Göçmen grupların yaşadıkları sorunları daha yakından takip etmeleri sorun tespiti ve olası çözümlerin geliştirilmesinde oldukça etkilidir. Dezenformasyonun kaynağı, boyutu ve dezenformasyonla mücadelede eylem planı geliştirebilir, ayrımcı dil ve yanlış bilgi ile aktif mücadele edebilirler. Öncelikli sorunların tespiti konusunda sahadan haberler ve analizler sağlayarak bilgi akışını hızlandırabilirler. Uluslararası öğrenciler ve göçmenlerle yapılan röportajlar ve haberler aracılığıyla yaşadıkları sorunlara dikkat çekebilirler. Analiz ve değerlendirme konusundaki uzmanlıklarını kullanarak haberler ve raporlar

hazırlayabilirler. Göçmenlere yönelik potansiyel riskler ve tehlikeler hakkında kamuoyunu bilgilendirerek farkındalık yaratabilirler. Gazeteciler, ırkçılıkla mücadele ve toplumsal barış için haberlerinde kullanacakları dil ve söylemi geliştirebilirler. İnsan hakları odaklı etik haberler aracılığıyla, toplumda hoşgörü ve çeşitlilik mesajlarının yayılmasına katkı sağlayabilirler. Önerilen eylem planının ilgili kişi ve kurumlara doğru bir şekilde ulaşmasını sağlayarak katılımı artırabilirler. Çalışmanın sonuçlarını ve önerilerini geniş kitlelere ulaştırarak çalışmanın etkisini artırabilirler.

Siyasetçiler, mevcut yasal düzenlemeler ve politikaların göçmen grupları ve uluslararası öğrencileri nasıl etkilediğini değerlendirebilir ve bu konuda gerekli iyileştirmelerin yapılması için önerilerde bulunabilirler. Meclis içinde veya dışında yapılan oturumlarda, göçmen grupların ve uluslararası öğrencilerin karşılaştığı sorunları dile getirebilir ve bu konuda kamuoyunun dikkatini çekebilirler. Risk analizi ve değerlendirmeleri konusunda uzmanlık sağlayabilirler. Özellikle göçmenlerin ve toplumun karşılaşabileceği riskleri belirleyerek, uygun politika önerileri sunabilirler. Yasama sürecinde, potansiyel riskleri önlemeye yönelik yasal düzenlemelerin yapılması için bu konuda ilgili paydaşlarla işbirliği içinde çalışabilirler. Örtük kalan meseleler ve sorunlarla ilgili bilgi edinme, bilgi talep etme, görüş alma veya açıklama yapma amacıyla soru önergesi hazırlayabilirler. Toplumsal barışın korunması ve ırkçılığın önlenmesi için yeni bir dil ve söylem geliştirilmesine liderlik edebilirler. Meclis içinde yaptıkları konuşmalar ve açıklamalarla bu konuda farkındalık yaratabilirler. Yasama sürecinde, ırkçılıkla mücadele için etkili politikaların oluşturulmasına katkı sağlayabilirler. Eylem planının oluşturulması sürecinde yasama organı olarak etkili politikaların geliştirilmesine öncülük edebilirler. Meclis içinde yapılan görüşmeler ve komisyon çalışmalarıyla, eylem planının uygulanmasını destekleyebilirler. Çalışma gruplarının oluşturulması ve koordinasyonunda liderlik yapabilirler. Bu gruplara aktif olarak katılım sağlayarak, çalışmanın etkisini artırabilirler. Meclis içinde veya dışında yapılan etkinliklerle, çalışmanın sonuçlarını ve önerilerini geniş kitlelere ulaştırabilirler. Siyasetçilerin katkıları, yasama organı olarak göçmenlerin haklarının korunması, ırkçılığın önlenmesi ve toplumsal barışın güçlendirilmesi gibi önemli konularda etkili politikaların oluşturulmasına yardımcı olabilir.

Göç örgütlerinin temsilcileri, göçmen grupların ve uluslararası öğrencilerin karşılaştığı sorunları doğrudan paylaşarak, haklarının korunması için gerekli adımların belirlenmesine yardımcı olabilirler. Sahadan gelen verileri ve raporları sunarak, göçmen grupların ve uluslararası öğrencilerin yaşadığı zorlukların ve haksızlıkların tespit edilmesini sağlayabilirler. Göç örgütlerinin temsilcileri, kısa, orta ve uzun vadeli göç politikalarının risk analizlerini sunabilir ve bu politikaların göçmenlere etkilerini değerlendirebilirler. Sahada yaptıkları çalışmalar ve veri analizleri ile, göçmenlerin karşılaşılabileceği potansiyel riskleri belirleyebilir ve çözüm önerileri sunabilirler. Göç örgütlerinin temsilcileri, ırkçılıkla mücadele ve toplumsal barış için yeni bir dil ve söylem geliştirilmesine katkı sağlayabilirler. Özellikle insan hakları ve çeşitlilik konusunda bilinçlendirici çalışmalar yapabilirler. Toplumsal barışa yönelik projeler ve kampanyalar düzenleyerek, ırkçılığın ve ayrımcılığın önlenmesine destek olabilirler. Eylem planının oluşturulması sürecinde deneyimlerini ve uzmanlıklarını paylaşarak, etkili politikaların geliştirilmesine katkı sağlayabilirler. Eylem planının uygulanması aşamasında saha çalışmaları yaparak, politikaların etkisini doğrudan gözlemleyebilir ve gerekli düzeltmelerin yapılmasına yardımcı olabilirler. Çalışmanın sonuçlarını ve önerilerini geniş kitlelere ulaştırarak, kamuoyunu bilgilendirme ve farkındalık yaratma konusunda önemli bir rol üstlenebilirler. Sahip oldukları deneyimler, veriler ve uzmanlıklarıyla çok yönlü bir katkı sağlayabilirler.

Bakanlıkların ve ilgili kuruluşlarının yöneticileri, uzmanları, mevcut politikaların ve düzenlemelerin göçmenler üzerindeki etkilerini analiz ederek, öncelikli sorunları tespit edebilirler. Yasal düzenlemelerde yapılması gereken iyileştirmeler konusunda önerilerde bulunarak, bakanlık perspektifinden değerli katkılar sağlayabilirler. Kısa, orta ve uzun vadeli göç politikalarının risk analizlerini yaparak, olası riskleri önceden belirleyebilirler. Politika yapımcılar için stratejik öneriler sunarak, risklerin en aza indirilmesi ve etkili müdahalelerin yapılması konusunda katkı sağlayabilirler. Uzmanlar ve yöneticiler, kamuoyu ile iletişimde kullanılan dil ve söylemdeki eksiklikleri belirleyerek, etkili iletişim stratejileri oluşturabilirler. Çalışma grubu tarafından belirlenen eylem planının uygulanması sürecinde aktif rol alabilirler. Politika yapımcılarla işbirliği yaparak, eylem planının hayata geçirilmesi için gerekli adımları belirleye-

bilirler. Çalışmanın sonuçlarını geniş kitlelere ulaştırmak için iletişim ve yayın stratejileri geliştirerek, çalışmanın kategorik olarak yaygınlaştırılmasına yardımcı olabilirler. Sahip oldukları bilgi birikimi, deneyim ve yetkinlikleriyle politika oluşturuculara önemli rehberlik sağlayabilir, etkili çözümler geliştirebilir ve çalışmanın geniş kitlelere ulaşmasını sağlayabilirler.

Göçmen sivil toplum kuruluşları, öncelikli sorunların tespiti aşamasında saha deneyimlerini ve gözlemlerini paylaşarak, göçmen grupların ve uluslararası öğrencilerin karşılaştığı zorlukları ortaya çıkarabilirler. Mevcut politika ve uygulamalardaki eksiklikleri ve haksızlıkları vurgulayarak, bu sorunların çözümü için önerilerde bulunabilirler. Risk analizi sürecinde göçmenlerin karşılaşılabileceği kısa, orta ve uzun vadeli riskleri belirleyebilirler. Bu risklerin etkilerini ve olası çözümleri raporlayarak, politika yapımcılarına ve karar vericilere yol gösterebilirler. ırkçılıkla mücadele ve toplumsal barış için yeni bir dil ve söylem geliştirilmesinde önemli bir rol oynayabilirler. Toplumda farkındalık yaratmak ve önyargıları azaltmak için bilinçlendirici kampanyalar ve etkinlikler düzenleyebilirler. Eylem planının oluşturulması sürecinde saha deneyimlerini ve uzmanlıklarını paylaşarak etkili çözüm önerileri sunabilirler. Politika ve uygulamalarda yapılması gereken değişiklikleri belirleyerek, göçmen haklarının korunması ve toplumsal barışın sağlanması için adımlar atılmasına yardımcı olabilirler. Çalışma gruplarının oluşturulması ve çalışmanın geniş kitlelere ulaştırılması süreçlerinde aktif rol alabilirler. Kamuoyunu bilgilendirmek ve destek toplamak için iletişim ve yayın stratejileri geliştirebilirler. Sahip oldukları yerel ve ulusal düzeydeki deneyimlerle, politika yapımcılarına ve karar vericilere gerçekçi ve etkili çözüm önerileri sunabilirler.

İnsan hakları aktivistleri, öncelikli sorunların tespiti sürecinde insan hakları perspektifinden yaklaşarak, göçmenlere yönelik hak ihlallerini belirleyebilirler. Uluslararası öğrencilerin karşılaştığı hukuki ve sosyal sorunları analiz ederek, çözüm önerileri geliştirebilirler. Göçmenlerin karşılaştığı riskleri ve bu risklerin insan haklarına etkisini değerlendirerek, risk analizlerine katkı sağlayabilirler. Risklerin insan hakları açısından boyutunu vurgulayarak, politika yapımcılarına ve karar vericilere bilgi sunabilirler. ırkçılıkla mücadele ve toplumsal barış için insan hakları

temelli bir dil ve söylem geliştirilmesine liderlik edebilirler. Aktivistler, toplumun duyarlılığını artırmak için insan hakları eğitimleri ve kampanyaları düzenleyebilirler. Eylem planının oluşturulması sürecinde insan hakları standartlarını ve uluslararası sözleşmeleri temel alarak etkili adımlar atılmasına katkı sağlayabilirler. Göçmenlerin insan haklarına saygı gösterilmesini sağlayacak politika ve uygulamaların belirlenmesine yardımcı olabilirler. Medya ve iletişim stratejileriyle insan hakları ihlallerini gündeme taşıyarak, toplumsal farkındalık yaratılmasına ve destek toplanmasına katkı sağlayabilirler. İnsan haklarına duyarlı bir perspektifle çalışarak, göçmenlerin haklarının korunması ve toplumsal barışın sağlanması için önemli bir rol üstlenebilirler.

Hukuk uzmanları ve avukatlar, göçmen grupların ve uluslararası öğrencilerin karşılaştığı hukuki sorunları tespit edebilir ve mevcut yasal düzenlemelerin eksikliklerini belirleyebilirler. Mağduriyet yaşayan ve hukuki desteğe ihtiyaç duyan göçmenlere ve göçmen topluluklarına hak

arayış süreçlerinde danışmanlık sağlayabilirler. Hukuki analizler ve değerlendirmelerle, göçmenlerin ve uluslararası öğrencilerin haklarının korunması için yapılması gerekenleri ortaya koyabilir, karşılaşılabilecekleri hukuki riskleri ve bu risklerin zaman içindeki etkilerini analiz edebilirler. Mevcut ve olası yasal sorunları belirleyerek, riskleri minimize etmek için hukuki önlemler ve çözüm önerileri sunabilirler. Irkçılıkla mücadele için hukuki çerçeveler oluşturabilir ve toplumsal barışın sağlanması için destek ve rehberlik sağlayabilirler. Yasal düzenlemelerde değişiklikler önererek, ırkçılığı ve ayrımcılığı engelleyici adımların atılmasına yardımcı olabilirler. Eylem planının oluşturulması sürecinde hukuki perspektiften yaklaşarak, etkili ve uygulanabilir yasal adımların belirlenmesine katkı sağlayabilirler. Hukuki zorunluluklar, hak ihlalleri ve yasal mevzuatın gözden geçirilmesi konusunda uzmanlıklarını kullanarak, güçlü bir eylem planı oluşturulmasına destek verebilirler. Yasal süreçlerin yürütülmesinde etkin iletişim stratejileri geliştirerek katkı sağlayabilirler.

5. İKÇILIKLA MÜCADELE VE TOPLUMSAL BARIŞ İÇİN YENİ BİR DİL VE SÖYLEM GELİŞTİRİLMESİ

5.1. “Öteki” Yi Anlamak

Primordialist sosyal bilim teorisyenlerinden sömürgeci dönem antropologlarına kadar pek çok çalışmada ilk nüvelerini görebileceğimiz “öteki” fenomeni, bir arada yaşayan insan gruplarının hayatta kalma stratejilerini ve sosyal becerilerini hem geliştirme hem de mevcut durumda var olanı muhafaza etme amacıyla “biz ve onlar” dikotomisine dayandırdıkları sosyal bir pratiktir. İç grup dinamiklerinde ötekinin ve yabancınnın temsilini İnce, “‘Öteki’ kurnazdır, medeni olmayandır, geriliğin temsili ve sebebidir, yaşanan olumsuzluklardan ‘biz’ yerine sorumlu olandır, günah keçisidir. ‘Öteki’ kendine yakıştırılanı hiçbir zaman değiştiremez. Çünkü öteki, Biz’i oluşturan kimliğin negatif bir parçası olarak, pozitif olan geneli tamamlayan bir gerçeklik kazanmıştır” (2011, s. 186) cümleleriyle anlatır. Bu tartışmayı Levi-Strauss (1997) üzerinden yaptığımızda da bizden ve bize ait olmayanla temaslarımızı, karşılaşmalarımızı ve çeşitli ilişkilennemelerimizi değerlendirmek için kendi değer setlerimizi referans noktası olarak tek taraftan çıkan bir yadırgama ve yadsıma tepkisi verdiğimiz sonucuna ulaşırız. Ancak Levi-Strauss bu tepkinin birbirini karşılıklı tanıma süreci için geçerli olduğunu belirtmekle birlikte, yabancılıktan doğan bu kaygıların aşılacağına kültürlerin çoğalarak zenginleşeceğini “Bir kültür tek başına olduğu sürece asla üstün olamaz” (1997, s. 54) savıyla ifade eder. Levi-Strauss (1997) insan topluluklarının birbirleriyle etkileşime girmeyerek izolasyona çekilmelerini ve gerek toplumsal gerek kültürel bir yalnızlık hali içinde tek başlarına var olmalarını mutlaka kaçınılması gereken, faydasız bir tercih olarak gördüğünün altını çizer ve medeniyetin en önemli yapı taşının farklı grupların birbirini tanıması ve sosyal anlamda kabul etmesi olarak görür. Biz-onlar ayrımı ve söylem aracılığıyla sürekli vurgulanan, pekiştirilen *ötekilik* bizlere Bauman’ın dost-düşman dikotomisini hatırlatır. Bauman’a göre (1991) modernite sosyal yaşamı bir dizi belirsizlikle bezediği için aşına olmadığımız yabancıları, sosyal anlamda bir işlevsizlik görmesek bile, düşman kategorisine indirgemek bu muğlaklıkları bir nevi de olsa giderir; *yabancı* ya da *öteki* tanımsal sınırlara ve somut kategorilere ihtiyaç duyar, “çünkü, yabancılar hiçbir şey olmadıklarından, her şey olabilirler” (Ünal, 2014,

s. 85). Bu çerçeveden baktığımızda Türkiye’de yaşayan yabancı uyrukluların -yalnızca Suriyelilerin değil- neden sık sık güvenlik, asayiş, tehdit ve tehlike söylemleriyle bağdaştırıldığı ve düşmanca bir kutuplaşma çizgisinde anıldığı teoriden yola çıkarak daha somut arka planlarla pratiğe oturmakta ve stigmatize edici söylemlerin sosyolojik kökeni daha rahat karşılık bulmaktadır.

5.2. “Öteki” Söyleminin İnşası

Kitle iletişim. Göçmen karşıtı nefret söylemlerinin örgütlenmesinde medya ve kitle iletişim araçları, söylemlerin popülerize olması ve geniş kitleleri indoktrine etmesi hususunda kritik önem taşır; bunun yanı sıra, ayrıştırıcı söylemlere maruz kalma sıklığı ve süresi arttıkça nefret söylemleri ve suçları kitlelerce kanıksanır ve bu eylemlerin meşru zemin kazanma ihtimali gitgide artar. Özellikle de siyasi ve/veya ekonomik istikrarsızlık ve kriz dönemlerinde marjinalize edilmiş sosyal gruplara yönelik örgütlenen nefret söylemleri, “biz-onlar” ikililiği üzerine kurulu toplumsal kutuplaşmayı pekiştirerek ve kolektif travmaların sebebinin kırılğan, hassas ve negatif etkiye açık sosyal grupları hedef belirleyerek halkın sağduyu mekanizmalarında rasyonalize eder ve bu da nefret söylemleriyle birlikte gelişebilecek olan olası şiddet eylemlerine gerekçelendirilebilir bir zemin hazırlama tehlikesini doğurur (Göngen, 2022).

SETA’nın 2015’te yayınlanan ve İbrahim Efe tarafından kaleme alınan “Türk Basınında Suriyeli Sığınmacılar” raporunda Türkiye’de yaşayan Suriyeli sığınmacıların basındaki temsilleri içerik ve söylem analizi yöntemi kullanılarak incelemeye alınıyor. Raporun içerik analizi kısmının sonuçlarına göre sığınmacıların yaşadığı zorluklara yer veren basın yayın organları barınma, beslenme ve sağlık hizmetlerine erişim gibi alanlarla birlikte işsizlik, istismar ve sığınmacılara yönelik saldırılar gibi konuları da bu başlık altında işliyor. *BirGün* ve *Evrensel* sığınmacılarla alakalı haberleri, bizzat öznelerin düşüncelerini de dikkate alarak hak temelli bir yerden konu edinen gazetelere örnek

verilebilirken *Cumhuriyet* gazetesi sığınmacılara sorun perspektifinden ve eleştirel bir noktadan yaklaşıyor. Bu rapora göre *Ortadoğu* gazetesi, Suriyeli sığınmacılara ve Türkiye'nin sığınmacı politikalarına en çok eleştiri getiren ve sığınmacılarla alakalı söylemlerini eleştiri üzerinden kuran haberlere en çok yer veren basılı yayın organlarından biri. Bu raporda Efe, yazılı basında sığınmacıların sıklıkla sayısal bir değer olarak ele alındığından, sığınmacılar hakkında verilen bilgilerin genellikle niceliksel ölçümlere dayandırıldığından ve bu yöntemin de -ilk başlık altında da bahsettiğim gibi- sığınmacıları temsiliyet anlamında kategorize ettiğini ve toplumun gözünde bir "yığın" haline dönüştürdüğünü öne sürüyor. Sığınmacıların niceliksel ifadelerle homojen bir bütün haline indirgenmesinin yanı sıra, yaşadıkları zorlukları devamlı "insanlık dramı" gibi ajitatif söylemlerle ele almak da sığınmacıları pasif birer mağdur durumuna indirgemekle birlikte, yaşanan toplumsal ve yapısal sorunların sebeplerini ve faillerini görünmez kılıyor. Eleştirel medyada Suriyeli sığınmacıların genel temsilleri karmaşa, güvenlik/asayiş sorunları yaratma, ekonomik yük olmaları gibi söylemlere dikkat çekerken kira fiyatlarının yükselmesi, işsizliğin artması ve ekonomik darboğazın en büyük sebebinin Suriyelilere yapılan yardımlar olması gibi gerekçelerle *dışlanması gereken ötekilik* kavramı pekiştiriliyor. Bu ayrımcı söylemlerle birlikte Suriyeliler ve Türkler arasında inşa edilmeye çalışılan "kardeşlik" söylemi de dinsel, ırksal ya da mezhepsel bir birlik algısına dayandırılmaya çalışıldığı için, söylem, sanılanın aksine köprüler inşa etmek yerine makbul bir "biz" anlayışını pekiştirerek sosyal dışlanma örüntülerini farklı bir boyuta taşıyor (Efe, 2015).

Sosyal medya. Kitle iletişim yanısıra söylemlerin inşasında, yaygınlaştırılmasında ve gündem belirlemede teknoloji çağının en yaygın ve kolay ulaşılabilir araçlarından biri olan sosyal medyanın da payı mutlaka dikkate alınmalı ve göç/göçmen karşıtı görüşlere politik ve ideolojik bir çerçeve çizmede ne kadar kritik bir rol oynadığı anlaşılmalıdır. Akademisyenlerin, sanatçıların, siyasetçilerin ve toplumun çeşitli katman ve gruplarında etki sahibi birçok kişinin bugün aktif olarak kullandığı sosyal medya platformları, hiç şüphesiz ki hem göçmen karşıtı, ayrımcı ve nefret içerikli söylemlerin inşası hem de bu diskurların antidotu için başvurulan ilk adreslerden biridir. Geçici sığınmacıların hukuki statülerine ve sahip oldukları haklara

yönelik dezenformatif söylemler, geri göndermeye dair hak merkezli olmak yerine popülist odaklarla dillendirilen politika önerileri, ekonomideki kötü gidişatın rasyonel olmayan ekonomi politikaları yerine göçmenlere mâl edilmesi, göçmenlerin ve yabancıların kriminalize edilmesi, demografik yapının homojenleştirilme arzusunun söylemlerle vücut bulması, 15 Temmuz sonrası siyasetin kendini var etme yöntemi olarak güvenikleştirme politikalarının artmasıyla birlikte halk nezdinde de artışa geçen milli güvenlik ve sınır güvenliği kaygıları, vatandaşlık ve oy kullanma tartışmaları üzerinden yayılan yanlış bilgiler, geçici sığınmacıların faydalandıkları sosyal yardım ve hizmetler, kötü giden ekonomiyle birlikte artan işsizliğin faturasının göçmenlere kesilmesi ve sözde kültürel doku uyumsuzluğu sebebiyle varlık gösteren sosyal uyum problemleri, sosyal medyada kurulan ve yaygınlaştırılan nefret söylemlerinin odak noktalarından en çok karşılaşılanları olarak örnek gösterilebilir (Deniz & Aksu Kargın, 2023). Deniz ve Aksu Kargın'ın argümanlarına paralel olarak Doğan ve Ünal (2021) tarafından yapılan saha araştırmasının sonuçları, temeli sosyal medyada yaygınlaştırılan diskurlara dayanan ayrıştırıcı ve ötekileştirici dilin, toplumun gündelik hayat pratiklerinde karşılık bulduğunu söylemeyi mümkün kılıyor. Bir sınır şehri olması sebebiyle Mardin'de yapılan bu saha araştırmasının bulguları Mardin halkının Suriyelileri toplumdaki düzeni değiştirici ve bozucu bir etken olarak gördüğünü, asayiş bozup suç oranını arttırdıklarını, kentin sosyal dokusuna ve kentlilerin kültürel pratiklerine zarar verdiklerini, fuhuş olaylarının artmasının müsebbibi olarak Suriyelileri gördükleri için ahlaki yapılarının da birbirleriyle zıt düştüğünü, Türkiye'yi "istila" ve "işgal" etiklerini ve ülkeden bir an önce kovulması gereken *ötekiler* olduklarını düşündüğünü ortaya koyuyor.

Politika. Siyasilerin göçle alakalı söylemleri inceleme altına alındığında çeşitli ve birbirinden farklı toplumsal altyapılara sahip insan grupları tarafından birbirinden farklı sosyolojik karakterlere sahip göç eylemlerinin gerçekleştiği göz ardı edilirken en büyük sorunlardan biri siyasetçilerin bu çeşitlilikten bihaber olması ve Türkiye'nin aldığı göçü homojen bir pota içinde değerlendirmeleridir, bu durumunun çözümünün ilk adımı da kamusal tartışmaların şeffaflık zeminine oturtularak yapılmasıdır. Bilginin veri temelli olmayan üretimi yanlış ve manipülatif bilgilerin çoğalmasına yol açmakla birlikte, hak odaklı politika

önerilerine giden yolda da büyük bir engel teşkil ediyor. Türkiye, göçmen karşıtlığının giderek yükseldiği Avrupa ülkelerine kıyasla sağ popülizmin henüz meşru bir zemin bulamadığı politik bir çizgide olsa da mevcut siyasetçilerin olgusal gerçeklerden ve toplumsal veriden bağımsız bir şekilde ürettikleri siyasi diskur diplomatik çıkmazları ve halkın öteki nefretini kaçınılmaz bir biçimde negatife doğru yönlendiriyor. "Geri gönderme" Türkiye'de hem siyasi arenada hem de toplumun algı mekanizmalarında en hassas tartışmalardan biriyken siyasetçilerin gerçekçi olmayan geri gönderme vaatlerinin ileride daha büyük toplumsal sorunlar doğurabileceği ihtimali dikkate alınmıyor. Çoğunluğun yararının ve insan hakları odaklı bir göç yönetiminin başarıya ulaşabilmesi için partiler politik programlarına popülist söylemlerle değil bilimsel yöntemlerle ele alınan ve sonuca değil sürece odaklanan bir göç yaklaşımı dahil etmeli ve göç üzerine kurulan söylemler siyasi rekabete değil, siyaset-üstü/ötesi bir bilince dayandırılmalıdır (Balta, Elçi & Sert, n.d.).

5.3. Toplumsal Barış Ve Irkçılıkla Mücadele

Toplumsal barış çalışmaları literatürü arasında en kabul gören yaklaşım sosyal adalet olmadan toplumsal barışın da mümkün olmadığını savunan perspektiftir; bu perspektife göre yapısal şiddet ve kültürel şiddet unsurları var oldukça barışa giden yolları inşa etmek çok zordur. Yapısal şiddet, kurumsal yapıların belli sosyal grupların temel ihtiyaçlarının karşılanmasının engellenmesi ve marjinalize edilmiş gruplara kurum ve kuruluşlar aracılığıyla zarar verme ve yıpratma politikaları uygulanmasıdır. Bu tür şiddet, sosyal adalet üzerinde çok derin olumsuz etkiler bırakacağı için toplumsal barış ve sosyal adalet duygularının altını oyar. Yapısal şiddet yoktan var olan ya da her zaman *orada* bulunan bir toplumsal fenomen değildir; her türlü yapısal olgu gibi bir sebep-sonuç analizi içinde değerlendirilmeli ve edilgen bir şiddet türü olmadığı anlaşılmalıdır – tıpkı tüm şiddet biçimleri gibi. Söz konusu *yapısal* şiddet olduğunda "şiddet" kavramsal olarak soyutlaşmaya ve görünmezliğe daha yatkın olduğu için faili ve eylemi gizleyen "ayrımcı" kelimesi yerine arkasında toplumsal bir bilinç ve etki bulunduğu gerçeğinin dil kullanımıyla inşa edilmesini kolaylaştırmak için "*ayrıştırmacı*" politikalar kelime öbeğini kullanmak, temellendirmeye giden aşamada itici sosyal

güçleri ontolojik olarak görünür kılmada bize kolaylık sağlayacaktır (Yıldırım, n.d.).

Yapısal faktörlerin yanı sıra toplumun bilgisine analiz birimi olarak bireyden yola çıkıp varmaya çalışan literatür –çok da şaşırtıcı olmayan bir biçimde- bireylerin ekonomik genişleme ve refah dönemlerinde barış fikrine daha açık olduklarını, refah seviyesi düştükçe ve ekonomik sıkıntılar baş gösterdikçe savaşın ve sosyokültürel ayrımların net bir şekilde çizilmeye başlanması savını esas alan düşüncelerin arttığını öne sürmektedir (Taneri vd., 2021). Daha önceki başlıkların altında da farklı kaynaklardan gerekçelendirerek bahsettiğimiz gibi, ekonomik kriz ve yabancı düşmanlığı söylemlerinin bir arada doğru orantılı bir çizgide artışa geçmesinin, toplumsal barış söyleminin inşası perspektifinden baktığımızda da tesadüf olmadığı gözler önüne seriliyor. Buna paralel olarak bireylerde kaygı hâli yaratan her türlü dünyevi durumun (örneğin, *ölüm*), kişileri barış inşası fikrinden uzaklaştırıp güvenlik, koruma/korunma, otorite, risk gibi algıları ve duyguları pekiştirdiğini ortaya koyan sosyal psikoloji literatürüne dair çalışmalar bulmak da mümkündür (Bulut, 2015).

"Yabancılık" kavramı, insanların önyargılarından tamamen arınmasının mümkün olmadığını vurgulamaktadır. Küreselleşmeyle birlikte kültürel aidiyetlerin önemi artarken yerel ve küresel düzeyde yabancı düşmanlığıyla mücadele edilmesi gerekliliği daha da pekişmektedir. Bu mücadelede, göçmenlere yönelik yanlış algıların düzeltilmesi ve toplumun tüm kesimlerinin katılımı önemlidir. Dil öğrenimi gibi etkileşimi artıracak yöntemlerle kültürler arası etkileşim teşvik edilmelidir. Nefret söylemleriyle mücadelede cezalandırma yanında sevgi ve hoşgörü mesajlarının da güçlendirilmesi gerekmektedir. Kimlik kavramının genişletilmesi veya daraltılması da yabancı düşmanlığıyla mücadelede etkili olabilir (Kocakaya, 2018).

KAYNAKÇA

Balta, E., Elçi, E., Sert, D. (n.d.). Göçmen Karşıtı Tutumların Siyasi Parti Temsili: Türkiye Örneği.

Bauman, Z. (1991). *Modernity and Ambivalence*. Cornell University Press.

Bulut, M. B. (2015). Terör Yönetimi Kuramı (Dehşet Yönetimi Kuramı). *Mediterranean Journal of Humanities*, 5, 161–174. <https://doi.org/10.13114/mjh.2015111374>

Deniz, T., & Aksu Kargın, İ. (2023). Twitter'da Göçmen-Karşıtı Söylemlerin Yükselişi: Zafer Partisi Örneği. *Göç Dergisi*, 10(2), 215–231. <https://doi.org/10.33182/gd.v10i2.867>

Doğan, F., & Ünal, S. (2021). Suriyeli Göçmenlere Yönelik Ayrımcı, Dışlayıcı Söylem ve Eylemlerin Meşrulaştırıcı Kaynakları: Mardin ili örneği. *Sosyolojik Bağlam Dergisi*, 2(3), 14–40. <https://doi.org/10.52108/2757-5942.2.3.2>

Efe, İ. (2015). (rep.). *Türk Basınında Suriyeli Sığınmacılar* (pp. 7–75). İstanbul, Türkiye: SETA.

Göngen, M. A. (2022). Nefret Söyleminin Medyada İnşası: Suriyeli Göçmenler Üzerinden Sözcü Gazetesi Örneği. *Intermedia International E-Journal*, 9(17), 341-356. <https://doi.org/10.56133/intermedia.1170746>

İnce, H. O. (2011). Almanya'da Farklı Olmak: Entegrasyon ve Hoşgörü Kavramına Eleştirel Bir Bakış. *Bilig*, (58), 173–202.

Kocakaya, R. (2018). Göç Bağlamında Yabancı Düşmanlığı ve Toplumsal Bütünleşme. *Journal of Institute of Economic Development and Social Researches*, 4(8), 88–96.

Levi-Strauss, C., (1997). *İrk, Tarih ve Kültür*, Çev: Haldun Bayrı, Reha Erdem, Arzu Oyacıoğlu, Işık Ergüden, Metis Yayınları, İstanbul.

Taneri, P. O., Özbek, Ö. Y., & Bedir, G. (2021). Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Barış ve Savaşa İlişkin Görüşleri: Kesitsel Bir Çalışma . *EJERCongress 2021 Abstracts*, 83–84.

Ünal, S., (2014). Türkiye'nin Beklenmedik Konukları: "Öteki" Bağlamında Yabancı Göçmen ve Mülteci Deneyimi. *Zeitschrift für die Welt der Türken*, 3(6), 65-89.

Yıldırım, Z. M. (n.d.). Ayrımcılık ve Şiddetin Toplumsallaşması: Sosyal Adalet ve Toplumsal Barış . *Çalışma ve Toplum*, (3), 1813–1838.

6. TÜRKİYE'DE ULUSLARARASI ÖĞRENCİLER VE YAŞADIKLARI SORUNLAR

Türkiye'nin sağladığı yükseköğrenim burs programlarının 2012 yılında "Türkiye Bursları" adı altında markalaşması ve Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) koordinasyonunda yürütülmeye başlanması, Türkiye'deki uluslararası öğrenci hareketliliğinde hızlı bir artışa neden olmuştur. Uluslararası öğrenciler, Türkiye'ye kendi imkanlarıyla veya burs kazanarak gelmektedirler. Türkiye'de uluslararası öğrencilere yönelik çeşitli burs programları bulunmaktadır. Bu programlar arasında, YTB koordinasyonunda yürütülen "Türkiye Bursları" programı, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde öğrencilere burs imkanı sağlamaktadır. Ayrıca, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) ve İslam Kalkınma Bankası (IsDB) ortaklığında, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyindeki öğrencilere burs imkânı sunulmaktadır. Diğer bir burs programı ise Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) tarafından, yüksek lisans ve doktora düzeyinde bilimsel araştırma yapmak isteyen uluslararası öğrencilere sağlanan burs programıdır. Ayrıca, bazı üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları da uluslararası öğrencilere eğitim süreçlerinde destek olmak adına burs imkânı sağlamaktadır. Uluslararası öğrencilerin Türkiye'de yaşadığı önemli sorunlar, sırasıyla barınma, dil sorunları, kültürel farklılıklardan kaynaklanan sorunlar, sağlık hizmetleri ile ilgili sorunlar, ayrımcılığa maruz kalma ve ekonomik sorunlardır.

6.1. Barınma Sorunları

Türkiye'de yükseköğretim seviyesinde olan öğrencilere sunulan hizmetler arasında barınma, büyük bir yer tutmaktadır. Barınma hizmetinin temel amacı, yükseköğrenim seviyesinde eğitim alan öğrenciler için yurtlar yapmak ve işletmek, beslenme yardımı sağlamak, sosyal ve kültürel gelişmelerini katkıda bulunmak, yükseköğrenim öğrencilerine kredi veya burs vermek ve öğrencilerin yükseköğrenimlerini kolaylaştırmaktır. Bu hizmet, Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı devlet yurtları, üniversite yurtları ve özel yurtlar aracılığıyla sunulmaktadır. Bu olanaklardan hem Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan öğrenciler hem de uluslararası öğrenciler yararlanmaktadır. Ancak,

uluslararası öğrenciler bu hizmeti alırken bazı zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu zorluklar arasında, devlet yurtlarında belirlenen kontenjanların az olması, özel yurtların yüksek fiyatları ve öğrencilerin yurtlara nasıl başvuracaklarını bilmemeleri bulunmaktadır. Yurtlarda kalan uluslararası öğrenciler genellikle dışlanma ve ayrımcılık, yemeklerle ilgili sorunlar, ekonomik zorluklar, kalabalık konaklama ve yurt çalışanlarıyla yaşanan sorunlar nedeniyle yurtlardan ayrılarak kiralık öğrenci evlerinde kalmayı tercih etmektedirler. Öğrenciler, ev kiralama sürecinde de ciddi sorunlar yaşamaktadırlar. Bu sorunlar arasında kira fiyatlarının yüksek olması, ev sahiplerinin ve apartman sakinlerinin yabancı öğrencilere karşı önyargılı olmaları ve ayrımcı tutumları yer almaktadır. Yurtlardan ayrılan öğrenciler topluma uyum ve dil becerilerini geliştirmeye fayda sağlayan yurt ortamından mahrum kalmaktadırlar.

6.2. Dil Sorunları

Uluslararası öğrencilerin en sık yaşadığı problemlerin başında dil sorunu bulunmaktadır. Türkiye'de uluslararası öğrencilerin dil eksikliğinden kaynaklanan yaşadıkları sorunların başında akademik başarısızlık gelmektedir. Akademik başarısızlıkla birlikte uluslararası öğrenciler derslerde aktif olamamakta, öğrenci arkadaşları ve öğretmenleriyle etkileşimlerini sınırlı tutmakta ve ödevleri doğru anlamakta ve yazmakta zorluk çekmektedirler. Dil sadece akademik çevrede değil, aynı zamanda sosyal çevreyle olan uyumda da önemli bir etkiye sahiptir. Öğrenciler Türkçe konuşurken zorlanmakta, kendilerini ifade etme ve düşüncelerini paylaşma konusunda yetersiz hissetmektedirler. Hastanelerde herhangi bir sağlık sorununu anlatma veya hizmet alma konusunda kendilerini doğru ifade edememeleri de sağlık hizmetinin yeterli ölçüde alınmasını engellemektedir.

6.3. Kültürel Farklılıklardan Kaynaklanan Sorunlar

Türkiye'deki uluslararası öğrencilerin karşılaştığı önemli zorluklar genellikle kültürel farklılıklardan kaynaklan-

maktadır. Bu zorluklar arasında yemek kültürü farklılığı, yabancılara karşı tutumlar ve Türk toplumunun günlük yaşamıyla ilgili kuralları öne çıkmaktadır. Örneğin, uluslararası öğrencilerin giyim tarzı, insan ilişkileri ve yeme-içme alışkanlıkları gibi konularda kültürel farklılıklardan kaynaklanan sorunlar yaşadıkları görülmektedir. Özellikle yaşadıkları çevrenin giyim üzerindeki etkisinin, kadın öğrenciler üzerinde baskı oluşturduğu ve bu durumun önemli bir sorun yarattığı gözlemlenmektedir. Yeme-içme konusu da uluslararası öğrencilerin karşılaştığı başka bir sorundur. Yüksek yemek fiyatları, kültürel farklılıklardan dolayı yemeklerin beğenilmemesi, yurt ve üniversite yemekhanelerinde sunulan yemeklerden hoşlanmama gibi sorunlar yaşanmaktadır. Bu durum, öğrencilerin beslenme alışkanlıklarını ve günlük yaşamlarını olumsuz etkileyebilmektedir.

6.4. Sağlık Hizmeti ile İlgili Sorunlar

Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluklar (YTB)'dan burs alan uluslararası öğrenciler Türkiye'de her türlü sağlık hizmetinden hiçbir ücret ödemedi faydalanabilmektedir. Lakin burslu olmayanların kendi imkânlarıyla ya yıllık ödemek bazında özel sağlık sigortası ya da aylık belli bir ücret karşılığında Genel Sağlık Sigortası (GSS) yaptırmaları gerekir. Türkiye'de eğitim gören 300 bin yabancı öğrencinin küçük bir kısmı YTB bursiyeri iken, geriye kalan büyük bir kısmı kendi imkanlarıyla eğitim gördükleri için bu tür mali sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Diğer taraftan dil yetersizliği ve kültürel farklılıklar, öğrencilerin sağlık hizmetlerinden yararlanırken ayrımcılığa uğramalarına neden olmaktadır. Örneğin, bazı öğrenciler sağlık hizmeti alırken iletişim eksikliği yaşayabilir ve bu durum teşhis ve tedavi süreçlerini olumsuz etkileyebilir. Ayrıca, sağlık personeli uluslararası öğrencilerin kültürel alışkanlıklarını veya sağlık beklentilerini zaman zaman anlamakta zorlanmakta ve yükselen yabancı düşmanlığı ve ırkçılık nedeniyle yabancı öğrencilerin sorunlarına karşı duyarsız kalmaktadırlar. Öğrencilerin sağlık hizmetleri ile ilgili karşılaştıkları diğer bir sorun ise sağlık hizmetlerine erişimde yaşanan zorluklardır. Özellikle büyük şehirlerde sağlık kurumlarından randevu almanın zorluğu gibi faktörler, öğrencilerin zamanında ve etkili bir şekilde sağlık hizmetlerinden yararlanmasını engellemektedir. Bir diğer sorun ise burslu

olmayan öğrenciler için sağlık sigortası yaptırmaya ve sağlık hizmetlerinden faydalanma maliyetlerinin yüksek olmasıdır. Ülkedeki ekonomik zorluklar ve enflasyonist ortam ile birlikte fiyatların yükselmesi sağlık harcamalarının maliyetlerini de doğal olarak yükseltmiştir. Bu durum, öğrencilerin sağlık hizmetlerine erişimini kısıtlamakta ve maddi zorluklar yaşamalarına yol açmaktadır.

6.5. Ekonomik Sorunlar

Türkiye'de uluslararası öğrenciler, genellikle ya ailesi tarafından desteklenerek ya da burs gelirleriyle yaşamını sürdürmektedir. Öğrenciler, bu sınırlı gelirle barınma, beslenme, sağlık, kırtasiye ve diğer öğretim giderleri gibi temel gereksinimleri karşılamaya çalışmaktadırlar. Enflasyon ve ekonomik sorunlar, kültürel ve sosyal etkinliklere katılma, eğitimsel ve akademik başarı ve uyum sağlama konularını olumsuz olarak etkileyebilmektedir.

6.6. Ayrımcılığa Maruz Kalma

Ayrımcılık, bir insanın rengi, konuştuğu dil, geldiği ülke, cinsiyeti, etnik kökeni, siyasi görüşü, inancı, kültürü, sosyal yaşamı, cinsel yönelimi vb. nedeniyle yok sayılmasına, ötekileştirilmesine ya da dışlanmasına yönelik bir eylem olarak tanımlanır. Ayrımcılığa maruz kalma, uluslararası öğrencilerin çeşitli nedenlerle bütün ülkelerde uğrayabileceği en önemli sorunlardandır. Ayrımcılığa maruz kalma durumları, özellikle öğrencilerin gelişimi, uyumu, sağlığı, psiko-sosyal yaşamı, eğitim ve akademik durumu üzerinde derin olumsuz etkiler bırakmaktadır.

Uluslararası öğrencilerin Türkiye'deki eğitimleri süresince karşılaştıkları sorunlarla ilgili yapılan araştırmalar öğrencilerin arkadaş çevrelerinde, resmi kurumlarda, sosyal medyada, sokakta, yaşam alanlarında, her türlü kamusal alan, okul çalışanlarından, öğretim elemanlarından, toplumdaki yönelen ayrımcılığa maruz kaldıklarını göstermektedir. Uluslararası öğrenciler, geldikleri ülke, dil yetersizliği, toplu taşıma araçlarında veya ortak alanlarda ana dillerinde konuşma, cinsiyet, din ve kültürel farklılıklar gibi nedenlerle ayrımcılığa maruz kalmaktadırlar. Ayrımcılığın her gün biraz daha fazla artmasında sosyal

medyanın önemli bir rol oynadığı görülmektedir. Örneğin, son zamanlarda Karabük Üniversitesi'nde Afrikalı öğrencilere yönelik medyada üretilen, ayrımcılık içeren yalan, haksız ve ötekileştirici haberlerin yayınlanmasıyla birlikte uluslararası öğrencilerin daha fazla ayrımcılığa, hatta şid-

dete varan bir baskıya maruz kaldığı gözlemlenmektedir. Aynı şekilde, Suriyelilere yönelik ayrımcılık içeren ve suçla ilişkilendirilen haberler arttıkça diğer uluslararası öğrencilere karşı dışlayıcı ve önyargılı tutumların arttığına da şahitlik ediyoruz.

KAYNAKÇA

Bulut, E., Yüçetürk, H., Yılmaz, G., Gündoğdu, İ., Koç, N. & Demiryürek, B. (2020). Uluslararası öğrencilerin psikososyal sorun ve ihtiyaçları: Nitel bir çalışma. *Nitel Sosyal Bilimler*, 2(1), 60-73.

Bayram Durdyeva, G. (2019). Uluslararası Öğrencilerin Başarılarını Etkileyen Faktörler, *Uluslararası Beşerî Bilimler Ve Eğitim Dergisi (Ijhe)*, Cilt 5, Sayı 11, S. 509 – 524.

Yardımcıoğlu, F.; Beşel,F.; Savaşan,F.(2017). Uluslararası Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Problemleri Ve Çözüm Önerileri (Sakarya Üniversitesi Örneği), *Akademik İncelemeler Dergisi (Journal Of Academic Inquiries)* 203 Cilt/Volume: 12, Sayı/Issue: 1, Yıl/Year: 2017 (203-254)

Taylan, Ş. Sakarya Üniversitesi'ndeki Uluslararası Öğrencilerin Sorunları, yüksek lisans tez, Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Snoubar, Y. (2015). Türkiye'de Öğrenim Gören Uluslararası Öğrencilerin Sorunları Ve Sosyal Hizmet Gereksinimleri, Doktora tezi, Hacettepe üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet bölümü.

Türel, M. (2021). Uluslararası Öğrencilerin Sosyokültürel Uyumu, *Avrasya Beşeri Bilim Araştırmaları Dergisi*, Cilt/ Sayı: 1-2 (2021), Karabük 2021, s. 73-89.

7. ÇALIŞMANIN KATEGORİK OLARAK YAYGINLAŞTIRILMASI

7.1. Toplantı çıktılarının yaygınlaştırılması

Sonuç raporunun dijital ya da matbu olarak yayınlanmasının ardından ilgili kurumlarla paylaşılması ve açık kaynak olarak da sunulması çalışmanın yaygınlaştırılmasına gerekçe ve temel olması açısından önemlidir. Ayrıca, toplantı raporunun yaygınlaştırılmasının yanında, toplantının amacını ve önemini vurgulayan, göçmenlerin günlük hayattaki sorunlarına odaklanan bilgilendirici broşürler hazırlanabilir. – Örneğin OECD'nin “Migrant Integration Policy Index” raporu göçmenlerin sosyal entegrasyonunu destekleyici politikalar hakkında bilgi veren bir rapordur (Kaynak: OECD. “Migrant Integration Policy Index 2020.”). Bu raporun yaygınlaştırılması için kullanılan metodlar bizler için örnek teşkil edebilir.

7.2. Bilgilendirme Toplantıları

Toplantının yaratacağı etkinin genişletilmesi ve ortaya çıkan söylemlerin geliştirilerek yaygınlaştırılması için ayrı oturumlar halinde farklı uzmanlık alanlarından farklı gruplara yönelik bilgilendirme toplantıları düzenlenmelidir. Akademisyenler, sivil toplum kuruluşları, bu konuda çalışma yapan kamu kurumları ya da siyasi partilerin ilgili organlarını davet ederek her gün biraz daha artan ve ileri boyutlara ulaşan yabancı düşmanlığının anlatılacağı grup toplantıları yapılmalıdır. Böylece hem toplantı sonucunda ortaya çıkan durum ilgililere aktarılmalı hem de çalışmanın çıktıları geliştirilmelidir.

7.3. Ziyaretler

Toplantının gerçekleşme sebepleri ve sonuçları doğrultusunda ortaya çıkacak rasyonel politika önerilerinin anlatılması önemlidir. Bu çalışmayı sahiplenerek geliştirecek ilgili sivil toplum kuruluşları, insan hakları dernekleri, kamu kurumları, TBMM'de bu konuyu çalışan komisyonların üyeleri, siyasi partilerin ilgili birimleri, gazeteci ve aktivistler ile kamuoyunda bu konularda tanınırlığı olan kişilere ziyaretler düzenlenmelidir. Bu ziyaretlerde olası işbirliklerinin ortaya çıkması ya da çalışmanın yaygınlaşması yönünde destek alınması sağlanmalıdır.

7.4. Sosyal Medya Kampanyaları

Sosyal medya platformlarında her sivil toplum kuruluşunun, her duyarlı insanın yabancı düşmanlığına karşı somut, verilere dayalı, yalan haberleri ortaya çıkaran, doğru bilgilendirmeyi sağlayan ve daha geniş kitlelerce benzer çalışmaların yapılmasını teşvik eden bir kampanya vasıtasıyla bilgi paylaşımı yapılmalıdır. Bu kapsamda göçmenlerin hikâyelerini, hukuk ihlallerini, ayrımcılık vakalarını paylaşarak daha geniş bir kitleye ulaşılmalıdır.

Göçmen karşıtlığı, yabancı düşmanlığı ve ötekileştirme gibi toplantının ana gündem maddelerini oluşturan konulara ilişkin katılımcıların ifadelerini, ortaya konmak istenen söylemlerle uyumlu bir şekilde toplantı sonucunu hikâyeleştirerek anlatan etkileyici kısa, öz görseller ve videolar ile sosyal medya üzerinden kitlelere ulaşılmalıdır.

Etkileşimi artıracak içerikler üretilmesi de çalışmanın yaygınlaştırılması için önemlidir. Programımızın çıktılarından biri de göçmenlerin Türkiye'de değişen öteki algısına dair yaşadıkları somut deneyimler olacaktır. Bu nedenle toplantımıza yansıyan boyutlarıyla göçmenlerin deneyimlerine odaklanan videolar, blog yazıları veya podcast'ler hazırlayarak özellikle genç yaş gruplarından daha geniş kitlelere ulaşılmalıdır.

7.5. Basın Bildirileri ve Medya İlişkileri

Toplantımızın amaçlarından biri de göçmen karşıtlığı, yabancı düşmanlığı ve ötekileştirmenin giderek artması karşısında yapılacakların ve göçmenlerin yaşadığı tecrübelerin birinci ağızdan kamuoyuna aktarılmasıdır. Bu olumsuz olaylar giderek artan bir şekilde gündelik hayatımızda karşımıza çıkmaya devam etmektedir. Bu noktada toplantının ortaya koyacağı söylem büyük önem arz etmektedir. Yaşanan yabancı düşmanlığı vakaları hakkında işbirliği yapılacak kurumlarla ortak basın bildirisi yayınlayarak ya da basın açıklamaları yaparak oluşturulan söylem dili çerçevesinde kamuoyunun bilinçlendirilmesi sağlanmalıdır. Ayrıca yaşanan olayların basına ya da sosyal medyaya yansıdığı kadarıyla değil derinlemesine ele alınması ve arka planına yönelik araştırmaların yapılması, doğru bilgilerin

kamuoyuna aktarılmasıyla dezenformasyon ve yanlış algı oluşumunun önüne geçilmesi gerekmektedir. Ayrıca, basın mensupları, köşe yazarları ve sosyal medya fenomenleri ile bir araya gelinerek konuya olan duyarlılığın artırılması, halkın huzur içinde birlikte yaşamını tehlikeye atan haberlerde hassasiyet gösterilmesi sağlanmalıdır. Gazeteci ve köşe yazarlarının bu konuda gerekli hassasiyetlerinin geliştirilmesine yardımcı olunması ve toplantının yaratacağı etkinin göçmenlerin, yabancıların yaşadıkları olayları insan ve hak odaklı ele alarak kamuoyu oluşmasına katkı sağlayacak şekilde basına yansması sağlanmalıdır.

7.6. Web Seminerleri ve Çevrimiçi Etkinlikler

Toplantının yapılmasına sebebiyet veren olayların doğru bir şekilde aktarılması ve toplantı sonrası ortaya çıkacak söylemlerin kamuoyunca sahiplenilmesi gerektiğinde farklı kurum ve kuruluşların bu toplantıya benzer çalışmalar yapması için devamlılığı olan bir dizi etkinliğin yapılması faydalı olacaktır. Bu bağlamda toplantıyı anlatacağımız, söylemlerimizi yaygınlaştıracacağımız ve politika önerilerimiz ile sonuç raporunu tartışacağımız çevrim içi seminerler düzenleyerek daha geniş bir kitleye ulaşmamız gerekmektedir. Bu seminerlerde uzmanlar ve akademisyenler ile geliştirdiğimiz söylemleri, sonuç raporunun detaylarını ve göçmenlerin deneyimlerini değerlendirebiliriz.

7.7. Akademi ve Sivil Toplum Kuruluşlarıyla İletişim

Türkiye'deki ve uluslararası düzeydeki akademisyenlerle ve sivil toplum kuruluşlarıyla iletişim kurarak toplantıya dair kısa bir bilgi notu ile birlikte raporumuzun dijital ya da basılmış halini onlara iletebiliriz. Burada temel çıkış noktamız ülkemizde karşı karşıya kaldığımız ötekileştirme ve göçmen karşıtlığı gibi sorunların uluslararası düzeyde de yaygınlaştığı gerçeği olmalıdır. Bu noktadan hareketle toplantımızın ortaya koymaya çalıştığı duruşun ve söylemlerin uluslararası düzeyde bir karşılığı olduğu ilgililere aktarılmalıdır. Bunun için mail listeleri yoluyla ve farklı platformlar üzerinden akademi ve sivil toplum kuruluşlarıyla iletişime geçilmelidir.

Bahsi geçen kuruluşların network ağları, web siteleri ve sosyal medya hesapları çalışmamızın yaygınlaşması için

kullanılmalıdır. Bu ağlar sayesinde toplantının sürdürülebilir bir zeminde geliştirilmesi için yeni kitlelere ulaşılması mümkündür. Aynı şekilde bu aşamada kurulacak yeni ağlar ile değişen öteki algısına dikkat çeken bir platform oluşturulması da faydalı olabilir.

Ayrıca, göçmenlerle ilgili çalışmalar yapan yerel sivil toplum kuruluşları, üniversitelerin göç araştırma merkezleri ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği yapılmalıdır. Bu noktadan hareketle toplantının düzenlenmesini gerektiren süreci, ortaya konmak istenen söylemleri ve sonuçları mevcut benzer çalışmalardan da yararlanarak basit bir şekilde sunabilir diğer verileri elde ettiğimiz kuruluşların çalışmamıza olan ilgisini artırarak onların ağlarını da toplantımızdan haberdar etmeliyiz. Bunun için öncelikle benzer çalışmaların ve bu çalışmaları yapan kuruluşların listelenmesi gerekmektedir.

7.8. Uluslararası Kurumlarla İletişim

UNICEF, IOM, UNHCR gibi uluslararası kurumların bu konuya ilişkin yaptıkları projeler incelenmelidir. Bu kurumların benzer projeleri yürüten isimleriyle iletişime geçerek çalışmamızın kapsamı genişletilmelidir.

7.9. Yerel Ortaklıklar

Toplantımızın nedenlerinden biri de gündelik hayatımıza yansıyan değişen öteki algısının doğrudan sade vatandaşlara ulaşması olmalıdır. Bu noktadan hareketle göçmenlerin yoğunlukla yaşadığı şehir ve semtlerde yerel sivil toplum kuruluşları, mahalle dernekleri ve yerel medya ile iş birliği yaparak toplumun ilgisinin bu konuya çekilmesini yaygınlaştırmak çok önemlidir. Bazen bölgesel sorunlar birbirlerinden farklılık arz etmektedir. Yerel ortaklıklar ve çalışma iş birlikleri göçmen karşıtlığına karşı olumlu algıyı ayakta tutacak yaygın bir biçim olabilir. Ayrıca ilerleyen aşamalarda çalışmanın genişletilerek ortaklık kurulan yerel yapıların sürece dahil edilmesi sağlanabilir.

GÖÇLER ÇAĞI

Hein de Haas, Stephen Castles ve Mark J. Miller

Bu kitap uluslararası göçün insanlık tarihinde bir sapma değil, aksine süregelen bir durum olduğunu savunmaktadır. Nüfus hareketleri daima ekonomik dönüşümlere, teknolojik değişime, demografik geçişlere, jeopolitik kaymalara, çatışma ve savaşlara eşlik etmiştir. Son beş yüzyıl boyunca göç; sömürgecilik, sanayileşme, ulus-devlet oluşumu ve kapitalist dünya pazarının gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır. Bununla birlikte uluslararası göç hiçbir zaman bugün olduğu kadar yaygın ve siyaseten önemli olmamıştır.

DİASPORA BİR KAVRAMIN TARİHÇESİ

Stéphane Dufoix

Dünyanın birçok yerinde olduğu gibi Türkiye’de de “diaspora” kelimesi, bireyler veya gruplar ile topraklar, devletler, milletler veya kendilerini özdeşleştirdikleri halklar arasında var olan herhangi bir bağlantının bildirilmesi söz konusu olduğunda sık kullanılan bir kelime olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu terim artık siyaset, ekonomi, gazetecilik ve hukuk sözlüklerinin bir parçasıdır ve kullanımı yalnızca bu alanların her birinde, yalnızca göç boyutunun çok ötesinde, aynı zamanda tarihiyle yakından bağlantılı ilk anlamı ilk anlamının çok ötesine geçmektedir.

Hacettepe Mahallesi
Fener Sokak No: 5
06230 Altındağ Ankara
0312 473 79 11

www.gocvakfi.org

[x@goc_vakfi](https://x.com/goc_vakfi) | akademi@gocvakfi.org